

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Suomen ilmastopaneelin ensimmäisen ilmastolain mukaisen toimikauden arviointi

Ympäristöministeriön julkaisusarja 2019:20

Suomen ilmastopaneelin ensimmäisen ilmastolain mukaisen toimikauden arviointi

Ympäristöministeriö

ISBN: 978-952-361-026-2

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Ympäristöministeriö	Heinäkuu 2019	
Tekijät	Anna Laine, Mari Hjelt, Mikko Halonen, Jenni Mikkola (Gaia Consulting)		
Julkaisun nimi	Suomen ilmastopaneelin ensimmäisen ilmastolain mukaisen toimikauden arviointi		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Ympäristöministeriön julkaisuja 2019:20		
Diaari/hankenumero	VN/290/2019	Teema	Ympäristönsuojelu
ISBN PDF	978-952-361-026-2	ISSN PDF	2490-1024
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-026-2		
Sivumäärä	58	Kieli	Suomi
Asiasanat	ilmastopaneeli, ilmastopolitiikka, arviointi, ilmastolaki, vaikuttavuus		
Tiivistelmä	<p>Suomen ilmastopaneeli asetettiin ilmastolain mukaisesti tieteelliseksi ja riippumattomaksi asiantuntijaelimeksi ilmastopolitiikan suunnittelun ja sitä koskevan päätöksenteon tueksi vuoden 2016 alussa. Ensimmäisen ilmastolain mukaisen toimikauden arvioinnin tavoitteena on selvittää, miten ilmastopaneeli on toteuttanut tehtäviään vuosina 2016-2019 ja millaisia vaikutuksia paneelin toiminnalla on ollut. Lisäksi arvioinnissa pohjustetaan syötteitä seuraavalle toimikaudelle 2020-2023. Arvioinnin toteutti Gaia Consulting Oy keväällä 2019 ympäristöministeriön toimeksiannosta.</p> <p>Paneelin toiminta keskittyy ilmastoaiheisten selvitysten toteuttamiseen ja lausuntojen antamiseen ilmastopolitiikan suunnitelmista. Toimintakaudella 2016-2019 paneeli on toteuttanut tai käynnistänyt 21 hanketta, antanut yhteensä 20 lausuntoa ilmastolain mukaisista ilmastopolitiikan suunnitelmista, ja tuottanut lisäksi muistioita ministerien pyynnöstä.</p> <p>Arviointi toteaa, että ilmastopaneeli on onnistunut täyttämään hyvin roolin, joka ilmastolaissa sille on asetettu. Paneelin työ on vahvistanut tieteellistä näkökulmaa ilmastopolitiikan päätöksenteossa, ja se on vaikuttanut rakentavasti myös yhteiskunnalliseen keskusteluun ilmastomuutoksesta ja tarvittavista toimenpiteistä. Vaikuttavuuden näkökulmasta arviointi ei tunnista välitöntä tarvetta muuttaa paneelin mandaattia, kokoa tai organisoitumista. Arviointi painottaa paneelin riippumattomuuden tärkeyttä sen vaikuttavuuden mahdollistajana myös jatkossa. Arviointi tunnistaa myös joukon yksityiskohtaisempia keinoja tehostaa paneelin toimintaa ja suosittelee esimerkiksi paneelin sihteeristön vahvistamista ja paneelin viestinnän systematisointia ja tehostamista.</p>		
Kustantaja	Ympäristöministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Miljöministeriet	Juli 2019	
Författare	Anna Laine, Mari Hjelt, Mikko Halonen, Jenni Mikkola (Gaia Consulting)		
Publikationens titel	Utvärdering av Finlands klimatpanels första mandatperiod enligt klimatlagen		
Publikationsseriens namn och nummer	Miljöministeriets publikationer 2019:20		
Diarie-/ projektnummer	VN/290/2019	Tema	Miljövård
ISBN PDF	978-952-361-026-2	ISSN PDF	2490-1024
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-026-2		
Sidantal	58	Språk	Finska
Nyckelord	klimatpanelen, klimatpolitik, evaluering, klimatlagen, effektivitet		
Referat	<p>I enlighet med klimatlagen inrättades Finlands klimatpanel i början av år 2016 som en vetenskaplig och oberoende expertorganisation med uppgift att stöda klimatpolitisk planering och beslutsfattande. Målet med utvärderingen var att analysera hur och med vilka effekter klimatpanelen har utfört sina uppgifter åren 2016-2019. Dessutom ger utvärdering input till planeringen av panelens nästa mandatperiod 2020-2023. Utvärderingen genomfördes våren 2019 av Gaia Consulting Oy på uppdrag av miljöministeriet.</p> <p>Panelen verkställer utredningar som understöder förberedandet och förverkligandet av klimatpolitik och lagstiftning i Finland. Under perioden 2016-2019 har panelen genomfört eller lanserat 21 utredningar, gett 20 uttalanden samt tagit fram memoranda på begäran av ministrarna.</p> <p>Enligt utvärderingen har klimatpanelen uppfyllt den roll som klimatlagen stadgat för panelen på ett bra sätt. Panelens arbete har förstärkt integrationen av vetenskapliga perspektiv i det klimatpolitiska beslutsfattandet och bidragit till att den offentliga debatten om klimatfrågor i Finland är mer vetenskapligt informerad. Utvärderingen identifierar inga omedelbara behov för modifiering av panelens mandat, storlek eller organisation. Analysen poängterar vikten av att försäkra panelens oberoende, som en central förutsättning för panelens effektivitet även i framtiden. Utvärderingen identifierar även ett antal mer detaljerade åtgärder som kan förbättra panelens effektivitet och rekommenderar bland annat en förstärkning av panelens sekretariatsfunktion och mer systematisk kommunikation av panelens utredningar och uttalanden.</p>		
Förläggare	Miljöministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of the Environment		July 2019
Authors	Anna Laine, Mari Hjelt, Mikko Halonen, Jenni Mikkola (Gaia Consulting)		
Title of publication	Evaluation of the Finnish Climate Change Panel under the Climate Change Act - the first term of office 2016-2019		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Environment 2019:20		
Register number	VN/290/2019	Subject	Environmental Protection
ISBN PDF	978-952-361-026-2	ISSN (PDF)	2490-1024
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-026-2		
Pages	58	Language	Finnish
Keywords			
<p>Abstract</p> <p>In line with the national Climate Change Act, the Finnish Climate Change Panel was set up in 2016 as a scientific and independent expert body to support climate policy planning and decision-making. The objective of the evaluation was to find out how the climate panel has performed its tasks and what have been the key impacts of its activities in 2016- 2019. In addition, the evaluation will serve the planning of the panel's next term in 2020-2023. The evaluation was commissioned by the Ministry of the Environment of Finland and carried out by Gaia Consulting Oy in spring 2019.</p> <p>The panel's activities are focused on climate-related projects and analyses, and delivering statements on climate policy plans. During 2016-2019 the panel has implemented or launched 21 projects, issued a total of 20 statements and has also produced separate memoranda at ministerial request.</p> <p>The evaluation concludes that the Panel has succeeded well in fulfilling the role it has been assigned in the Climate Change Act. The panel's work has strengthened the science-based approach in climate policy planning and decision-making and it has also contributed to a better informed social debate on climate change and required climate action in Finland. The evaluation stresses the importance of ensuring the independence of the panel, being a key contributor to its overall effectiveness. The evaluation also identifies a number of more detailed recommendations to improve the efficiency and effectiveness of the panel, including strengthening the scientific secretary services of the panel as well as streamlining the communication of the panel's activities and its key deliverables.</p>			
Publisher	Ministry of the Environment		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

Tiivistelmä	7
Executive summary	10
1 Johdanto	13
2 Arvioinnin viitekehys, kohde ja menetelmät	14
2.1 Arvioinnin viitekehys.....	14
2.2 Arvioinnin kohde.....	15
2.3 Arvioinnin menetelmät	17
2.3.1 Haastattelut.....	17
2.3.2 Kysely	17
2.3.3 Kirjallisuuskatsaus	17
3 Arviointikysymykset	18
4 Arvioinnin tulokset	20
4.1 Paneelin toimintakehikko ja organisoituminen.....	20
4.2 Paneelin riippumattomuus	25
4.3 Paneelin vaikuttavuus suhteessa ilmastolakiin	27
4.4 Paneelin vaikuttavuus suhteessa tehtyihin priorisointeihin teemojen valinnassa	31
4.5 Paneelin vaikuttavuus suhteessa paneelin kaudella keskeisiin ilmastopolitiikan kysymyksiin	33
4.6 Paneelin vaikuttavuus suhteessa käytettävissä oleviin voimavaroihin	35
4.7 Paneelin vaikuttavuuden kannalta keskeiset toimijat ja sidosryhmät.....	36
4.8 Paneelin viestintä ja vuorovaikutus.....	38
4.9 Kehitysehdotukset paneelin seuraavalle kaudelle 2020-2023	43
5 Yhteenveto ja suositukset	48
Liite 1: Haastatellut henkilöt	53
Liite 2: Haastattelurunko	54
Liite 3: Ilmastopaneelin hankkeet toimikaudella 2016-2019	55

Tiivistelmä

Suomen ilmastopaneeli asetettiin ilmastolaissa (609/2015) tieteelliseksi ja riippumattomaksi asiantuntijaelimeksi ilmastopolitiikan suunnittelun ja sitä koskevan päätöksenteon tueksi. Se antaa suosituksia hallituksen ilmastopoliittiseen päätöksentekoon ja vahvistaa monitieteellistä otetta ilmastotieteissä. Tämä arviointi koskee ilmastopaneelin toimintaa sen ensimmäisellä ilmastolain mukaisella toimikaudella 2016-2019. Arvioinnin toteutti Gaia Consulting Oy ympäristöministeriön toimeksiannosta keväällä 2019. Arvioinnin tavoitteena on selvittää, miten paneeli on toteuttanut tehtäviään vuosina 2016-2019 ja millaisia vaikutuksia paneelin toiminnalla on ollut. Lisäksi arvioinnissa pohjustetaan syötteitä seuraavalle toimikaudelle 2020-2023. Arvioinnissa käytettiin menetelminä syvähaastatteluja, kyselytutkimusta ja kirjallisuuskatsausta.

Paneelissa on mukana 14 ilmastopolitiikan kannalta keskeisten tieteenalojen huippututkijaa. Paneelin puheenjohtaja on Helsingin yliopiston professori Markku Ollikainen, ja paneelin työtä avustaa kaksi sihteeriä. Paneelilla on kauden aikana ollut vaihtelevasti tukena kolme eri viestintäkonsulttia. Panelistit toimivat tehtävässään oman työnsä ohella, pääsääntöisesti ilman erillistä korvausta.

Paneelin toiminta keskittyy hankkeiden toteuttamiseen ja lausuntojen antamiseen ilmastopolitiikan suunnitelmista. Ilmastolain mukaisella ensimmäisellä toimintakaudella paneeli on toteuttanut tai käynnistänyt 21 hanketta, joista 10 oli käynnissä arvioinnin päättyessä. Suomen ilmastopaneeli, toisin kuin monen muun maan vastaavat paneelit, toteuttaa itse ilmastopolitiikkaan liittyviä tutkimus- ja selvityshankkeita paneelin budjetista. Paneeli on antanut tällä kaudella 20 lausuntoa ilmastolain mukaisista ilmastopolitiikan suunnitelmista sekä metsäteemasta, joka liittyy suunnitelmien lisäksi myös kansalliseen energia- ja ilmastostrategiaan. Lausunnot on tuotettu eri valiokunnille ja kansallisille työryhmille. Paneeli on myös tuottanut ministereille muistioita erillisistä pyynnöistä. Lisäksi paneeli on järjestänyt esimerkiksi seminaareja ja tapaamisia sidosryhmilleen.

Arvioinnin mukaan paneelin organisoituminen nyky muodossaan on ollut toimiva ratkaisu, ja paneeli on pystynyt tuottamaan toiminnallaan merkittävästi lisäarvoa suhteellisen pienillä omilla resursseilla. Se, että panelistit itse ovat mukana selvityksissä, tuo niille lisää painoarvoa, ja mahdollistaa myös paneelin suhteellisen ketterän reagoinnin ajankohtaisiin aiheisiin. Paneelin asiantuntijat edustavat kaikki eri aloja, ja kattavat laajasti eri ilmastopoliittikkaan liittyviä tieteenaloja ja sektoreita. Ilmastolain mukaan paneelin asiantuntemuksen tulee kattaa sekä ilmastomuutoksen hillintä että siihen sopeutuminen, mutta kaudella 2016-2019 paneelin toiminta on keskittynyt hillintään, eikä sopeutuminen ole ollut toiminnan keskiössä.

Paneelin riippumattomuus nähdään yleisesti keskeisenä, useiden haastateltavien mielestä kaikkein keskeisimpänä vaikuttavuuden mahdollistajana. Arvioinnin perusteella paneelin riippumattomuuden nähdään toteutuneen hyvin. Monet tahot näkevät paneelin sanan painavan enemmän kuin yksittäisten tutkijoiden ja/tai tutkimuslaitosten sanan juuri vahvan riippumattomuutensa ansiosta. Paneelin tuki virkamiehille ja lausunnot eduskunnalle ilmastolain toimeenpanoon liittyen ovat nostaneet ilmastopoliittisen debatin tasoa Suomessa – ilmastopoliittikan suunnitelmien taustalla oleva tieteellinen pohja on paneelin työn ansiosta vahvistunut. Paneelin työ täydentää ministeriöiden virkamiesten valmistelutyötä ilmastopoliittikan suunnitelmiin liittyen, ja tuo siihen akateemista näkemystä. Riippumattomana toimijana paneeli on myös ilmaissut eräviä näkemyksiä suhteessa hallinnon linjauksiin.

Paneelin toiminnan vaikuttavuus on arvioinnin mukaan kasvanut vuosien myötä, ja viimeisen vuoden aikana erityisesti ilmastopoliittikan kunnianhimon korottamiseen ja IPCC:n 1.5 asteen raporttiin liittyvät paneelin ulostulot ovat vaikuttaneet suomalaisiin poliittikkoihin. Erityisesti paneelin osallistumisella eduskuntapuolueiden pyöreän pöydän keskusteluihin pääministeri Sipilän johdolla on ollut vaikutusta Suomen ilmastopoliittikkaan, ja paneelin mukanaolo osaltaan lisäsi kunnianhimon tasoa ja tieteellistä näkemystä näissä keskusteluissa.

Ilmastopaneelin tekemät teemojen priorisoinnit ovat olleet yleisesti tarkoituksenmukaisia, ja paneeli on onnistunut sopivan oikea-aikaisesti valitsemaan teemoja Suomen ilmastopoliittikan tekemisen näkökulmasta. Virkamieskunnassa paneelin nähdään tuottaneen hyödyllistä tietoa politiikkatyöhön. Haastattelujen ja kyselyn pohjalta paneelin priorisoimista teemoista eniten yhteiskunnallista vaikuttavuutta on ollut metsä-, liikenne- ja hiilineutraalisuusteemoilla. Paneelin raportit ja selvitykset on koettu arvioinnissa laadultaan hyviksi, mutta raporttien keskeisten kärkien selkeään viestintään olisi voinut panostaa vielä enemmän. Haastatteluissa paneelin suhdetta mediaan pidettiin hyvänä, ja sen vaikuttavuutta mediaan ja sitä kautta myös kansalaisiin korostettiin.

Suomen ilmastopaneelin taloudelliset resurssit ovat samalla mallilla toimivia Euroopan verrokkipaneeleja pienemmät. Arvioinnin mukaan nykyisellä organisoitumismallilla, koolla ja mandaatilla paneelin resurssien merkittävä lisääminen paneelin kokoa kasvattamalla tai panelistien omaa työaika lisäämällä tuskin kuitenkaan toisi suoraan verrannollista vaikuttavuuden kasvua. Paneelin tutkijoiden, vähintään puheenjohtajiston, työtaakkaa olisi kuitenkin syytä järkeistää, ja heille olisi taattava riittävä määrä erityisesti paneelin työhön allokoitua resurssia sekä tukevaa resurssia.

Arvioinnin suositusten perusteella paneelin tulisi jatkossakin määrätietoisesti pitää huolta riippumattomuutensa säilyttämisestä tavalla, joka palvelee optimaalisesti sen laissa kirjattua tehtävää. Temaattisten painotusten osalta paneelin toivotaan nostavan ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvasti hillinnän rinnalle, ja huomioivan kansainvälisen näkökulman sekä yksityisen sektorin roolin läpileikkaavammin kaikessa toiminnassaan. Arviointi suosittelee paneelin sihteeristön vahvistamista, jossa tiedesihteeristön tehtävänä olisi tehostaa paneelin sisäistä koordinaatioita, edistää paneelin vuoropuhelua eri sidosryhmien kanssa sekä vahvistaa paneelin institutionaalista oppimista ja jatkuvuutta kausien yli. Lisäksi sihteeristön tehtäviin voisi kuulua myös hankkeiden taustatyön tekemistä, hankkeiden koordinaatiota ja aikatauluissa pysyvyyden varmistamista. Paneelin suositellaan ottavan viestintäänsä aiempaa strategisempi ote, jolla se voisi systematisoida ja tehostaa viestintää kokonaisuutena ja varata sille riittävät resurssit. Arvioinnin perusteella panostuksilla viestintään olisi merkittävä mahdollisuus isoon ”vipuvaikutukseen”. Suositukset nostavat myös esiin tarpeen laatia paneelin toimikaudelle kokonaissuunnitelma, ja vähintään vuosittain päivitettävä työkartta, joka parantaisi panelistien ja tutkimusorganisaatioidensa resursoinnin ja ajankäytön ennakointia.

Executive summary

The Finnish Climate Change Panel was set up as a scientific and independent expert body in the Climate Change Act (609/2015) to support climate policy planning and decision-making. It makes recommendations related to the government's climate policy processes and strengthens the multidisciplinary approach in climate science. This evaluation concerns the operation of the Climate Change Panel during its first term of office under the Climate Change Act, 2016-2019. The evaluation was carried out by Gaia Consulting Oy on behalf of the Ministry of the Environment in spring 2019. The objective of the evaluation was to find out how the climate panel has performed its tasks and what have been the key impacts of its activities in 2016-2019. In addition, the evaluation will serve the planning of the panel's next term in 2020-2023. The methods used in the assessment were in-depth interviews, a larger-scale survey and a literature review.

The panel includes top researchers in 14 disciplines relevant to climate policy. The chairman of the panel is Markku Ollikainen, Professor at the University of Helsinki. The work of the panel is assisted by two secretaries. The panel has been supported by three different communications companies during the period. The panelists have acted alongside their own work, mainly without separate compensation.

The panel's activities are focused on climate-related projects and analyses, and delivering statements on climate policy plans. During the first year of operation under the Climate Change Act, the panel has implemented or launched 21 projects, of which 10 were still ongoing at the end of the evaluation. The Finnish panel, unlike similar panels in many other countries, carries itself out the research projects and studies, covered by the panel's budget. The panel has issued 20 statements on climate policy plans under the Climate Change Act during this term. Statements have been produced for different parliamentary committees and national working groups. The panel has also produced memoranda for ministers on separate requests. In addition, the panel has e.g. organized seminars and meetings for its key stakeholders.

According to the evaluation, the organization of the panel in its current form has been a functional and appropriate, and the panel has been able to produce significant added value with its relatively small own resources. The fact that the panelists themselves are involved in drafting the reports adds more weight to them, and also allows the panel to react relatively quickly to topical issues. Panel experts all represent different fields and cover a wide range of disciplines and sectors related to climate policy. According to the Climate Change Act, the panel's expertise should cover both mitigation and adaptation, but during the 2016-2019 period, the panel's activities have been focused on mitigation, and adaptation has not been at the heart of its activities.

The panel's independence is generally seen as a central, and considered by many interviewees to be the most important lever for effectiveness. Evaluation concludes that the panel has succeeded well in being independent. Overall the panel's word is weighing more than the words of individual researchers and / or research institutes, thanks to the strong independence and multidisciplinary of the panel. The panel's support for government officials, and statements to the Parliament on the implementation of the Finnish climate law have raised the level of political debate in Finland - the scientific basis behind climate policy plans has been strengthened thanks to the panel's work. The work of the panel complements the preparatory work of the ministries' officials in relation to the climate policy plans and brings an added academic viewpoint to it. As an independent actor, the panel has also disagreed with the administration..

According to the evaluation, the effectiveness of the panel has increased over the years, and during the last year the panel outputs, especially related to the ambition of climate policy and the 1.5 degree report of the IPCC, have influenced Finnish politicians. Particularly the panel's participation in the 8 party political roundtables under Prime Minister Sipilä's leadership has had an impact on Finland's climate policy, and the involvement of the panel contributed to the level of ambition and scientific insight in these discussions. The prioritizations the panel has made have been appropriate in general and the panel has succeeded in the well-timed topic choices in the perspective of climate policy. In the ministries, the panel is seen to have provided useful information for their policy work.

According to the replies in the interviews and the questionnaire, topics regarding forests, traffic and carbon neutrality have had the most impact overall. The panel's reports and studies have been considered to be of good quality, but even more could have been invested in the clear communication of the key insights from the reports. In the interviews, the panel's relationship with the media was considered to be good, and its impact on the media and thus on the Finnish citizens was appreciated.

The economic resources of the Finnish panel are smaller in comparison to other similar panels in Europe. According to the evaluation, in the current organizational model, a significant overall increase in the resources of the panel's own work would hardly bring about a directly proportional increase in effectiveness. However, the workload of the panel's researchers, at least the chairpersons, should be rationalized, and they should be provided with sufficient resources, also regarding their working time.

The analysis concludes that the Panel has succeeded well in fulfilling the role it has been assigned in the Climate Change Act. The evaluation recommendations stress the importance of ensuring the independence of the panel also in the future, with the independence being a key contributor to its overall effectiveness. The evaluation also identifies a number of more detailed recommendations to improve the efficiency and effectiveness of the panel, including strengthening the scientific secretary services of the panel as well as taking a more strategic approach for crystallizing the communication of the panel's activities and its key deliverables. The evaluation recommends strengthening the panel's secretariat in the direction of a more research-driven science secretariat, which could also do background work for the projects, undertake internal project coordination and timetable-keeping, and suggesting key messages for the communication on project results.

Thematically the panel is recommended to ensure that climate adaptation gets increased attention during the next terms. Also, several stakeholders encourage the panel to embrace a more global approach in its analyses, and to take note of private sector stakeholders as potential solutions providers when putting policies in action.

The recommendations also encourage the panel to further systemize its overall planning, and enter annual "roadmap exercises" in order to better anticipate and manage resourcing and time use of panelists and their respective research organizations.

1 Johdanto

Suomen ilmastopaneeli asetettiin ilmastolain¹ mukaisesti tieteelliseksi ja riippumattomaksi asiantuntijaelimeksi ilmastopoliittikan suunnittelun ja sitä koskevan päätöksenteon tueksi vuoden 2016 alussa. Paneelin nelivuotinen kausi päättyy vuoden 2019 lopussa. Paneeli perustettiin alun perin jo joulukuussa 2011 silloisen hallitusohjelman mukaisesti, ja sen asema vahvistettiin ilmastolaissa vuonna 2015. Paneelin tehtäviä ilmastolain suunnittelujärjestelmässä on avattu tarkemmin arvioinnin kohdetta kuvaavassa luvussa 2.2.

Ilmastopaneeli edistää tieteen ja politiikan välistä vuoropuhelua ilmastokysymyksissä. Se antaa suosituksia hallituksen ilmastopoliittiseen päätöksentekoon ja vahvistaa monitieteellistä otetta ilmastotieteissä. Paneelissa on mukana 14 ilmastopoliittikan kannalta keskeisten tieteenalojen huippututkijaa. Paneelin puheenjohtaja on Helsingin yliopiston professori Markku Ollikainen. Työtä avustaa kaksi sihteeriä.²

Vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla toteutettavan ensimmäisen ilmastolain mukaisen toimikauden arvioinnin tavoitteena on selvittää, miten paneeli on toteuttanut tehtäviään vuosina 2016-2019 ja millaisia vaikutuksia paneelin toiminnalla on ollut. Lisäksi arvioinnissa pohjustetaan syötteitä seuraavalle toimikaudelle 2020-2023. Gaia Consulting toteutti arvioinnin kevään 2019 aikana ympäristöministeriön toimeksiannosta³. Arvioinnin päättymisen aikaan (kesäkuun 2019 alku) käynnissä oli 10 ilmastopaneelin hanketta, joista julkaistaan raportteja vielä tämän paneelin toimikauden aikana. Kaikki paneelin hankkeet on lueteltu liitteessä 3. Käynnissä olevia hankkeita ei sisällöllisesti käsitelty tässä arvioinnissa.

1 Ilmastolaki, 609/2015 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150609>

2 <https://www.ilmastopaneeli.fi/esittely/>

3 Arvioinnin ajankohdasta johtuen siinä ei huomioitu pääministeri Rinteenhallitusohjelman (kesä-kuu 2019) sisältöä.

2 Arvioinnin viitekehys, kohde ja menetelmät

2.1 Arvioinnin viitekehys

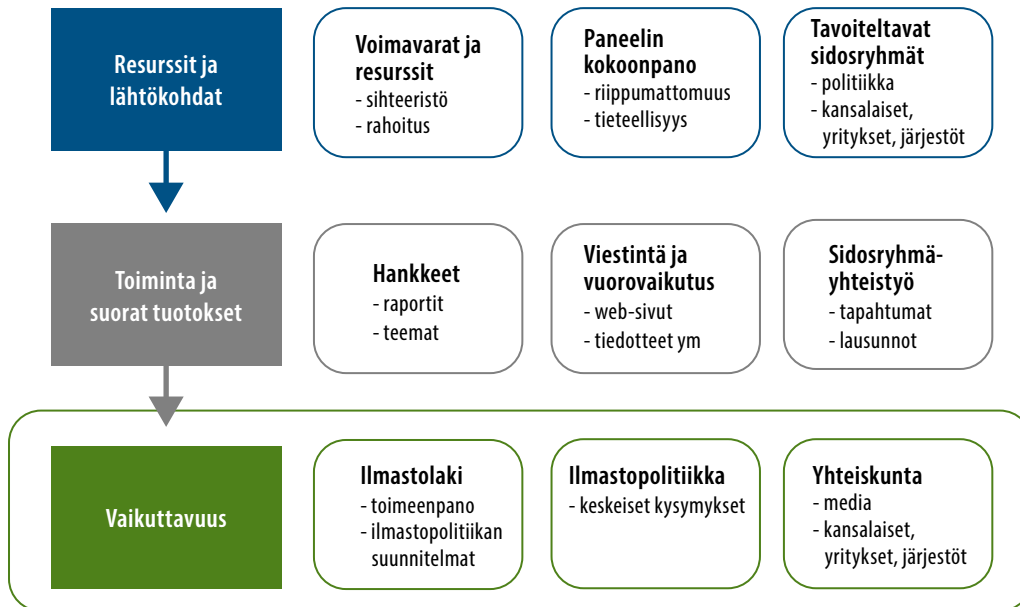
Arvioinnissa noudatettiin kuvassa 1 kuvattua viitekehystä, jonka avulla tarkasteltiin ilmastopaneelin toiminnan ja sen suorien tuotosten vaikuttavuutta ilmastolain toimeenpanoon sekä ilmastopolitiikan suunnitelmiin ja keskeisiin kysymyksiin. Paneelin toiminnaksi ja tuotoksiksi arvioinnissa luettiin mukaan paneelin hankkeet, viestintä ja vuorovaikutus sekä sidosryhmäyhteistyö, joka käsittää esim. tapahtumien järjestämistä ja lausuntoja, joita paneelin sidosryhmät voivat hyödyntää. Arvioinnissa tarkasteltiin myös paneelin toiminnan ja tuotosten laajempaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta, esim. vaikutusta mediaan, kansalaisyhteiskuntaan ja kansalaisjärjestöihin.

Paneelin vaikuttavuutta arvioitiin paneelin olemassa olevat resurssit ja lähtökohdat huomioiden. Resursseista ja muista voimavaroista tarkasteltiin erityisesti paneelin rahoitusta ja sihteeristön roolia paneelin työn tukemisessa. Näitä suhteutettiin olennaisilta osin myös relevantteihin verrokkimaihin. Myös paneelin kokoonpanoa ja sen riippumattomuutta ja tieteellistä kattavuutta käsiteltiin paneelin vaikuttavuuden lähtökohtana. Lisäksi paneelin toiminnan lähtökohtana huomioitiin keskeiset ilmastopolitiikan toimijat ja sidosryhmät⁴, joita paneelin tulee ilmastolain määrittelemän mandaattinsa mukaisesti toiminnallaan tavoitella.

Viitekehysten perusteella täsmennetyt arviointikysymykset on kuvattu tarkemmin luvussa 3.

⁴ Raportissa "sidosryhmillä" viitataan laajasti ilmastopolitiikan toimijoihin ja erilaisiin paneelin tiedon hyödyntäjiin yhteiskunnassa.

Kuva 1. Arvioinnin viitekehys

2.2 Arvioinnin kohde

Arvioinnin kohde on Suomen ilmastopaneelin toiminta ilmastolain mukaisella ensimmäisellä toimikaudella 2016-2019. Arviointi kohdistuu erityisesti paneelin toimintaan ja toiminnan vaikuttavuuteen kyseisellä toimikaudella. Taulukossa 1 on määritelty ilmastopaneelin tehtävät toimikaudelle ja toiminnan budjetti sekä kuvattu paneelin asettamiskirje.

Paneelin toiminta keskittyy hankkeiden toteuttamiseen ja lausuntojen antamiseen ilmastopolitiikan suunnitelmista. Liitteessä 3 on listattu toimikaudella toteutetut ilmastopaneelin hankkeet. Toimintakaudella 2016-2019 paneeli on toteuttanut tai käynnistänyt 21 hanketta, joista 10 oli vielä käynnissä arvioinnin päättyessä. Kolme toimikauden hankkeista on aloitettu edellisen paneelin toimintakaudella. Hankkeiden tuloksina paneeli on toukokuuhun 2019 mennessä tuottanut 11 raporttia ja 5 politiikkasuositusta (policy brief). Lisäksi hankkeista ja raporteista on yleensä tehty tiedote, monista on tehty tiivistelmiä (myös englanniksi) ja joihinkin on tuotettu mediatilaisuuksia. Lisäksi paneeli on järjestänyt esimerkiksi seminaareja ja tapaamisia sidosryhmilleen.

Paneeli on antanut tällä kaudella 20 lausuntoa keskipitkän aikavälin ja pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmista, ilmastonmuutoksen sopeutumissuunnitelmasta sekä metsätsemmasta, joka liittyy kaikkiin edellä mainittujen suunnitelmien lisäksi myös kansalliseen energia- ja ilmastostrategiaan. Lausunnot on tuotettu eri valiokunnille ja kansallisille

työryhmille. Paneeli on myös tuottanut ministereille muistioita erillisistä pyynnöistä. Esim. asunto-, energia- ja ympäristöministeri Tiilikainen pyysi paneelilta muistiota pitkän aikavälin päästövähennystavoitteisiin liittyen. Tämä muistio on luokiteltu lausunnoksi ilmastopaneelin internet-sivuilla.

Taulukko 1. Ilmastopaneelin tehtävät ja budjetti toimikaudelle 2016-2019

Ilmastopaneelin tehtävänä on ilmastopoliitikan suunnittelua ja seuranta varten koostaa ja eritellä tieteellistä tietoa ilmastonmuutoksen hillinnästä ja siihen sopeutumisesta. Ilmastopaneeli antaa lausunnon ilmastolain mukaisista suunnitelmista, joita ovat:

- pitkän aikavälin ilmastopoliitikan suunnitelma,
- keskipitkän aikavälin ilmastopoliitikan suunnitelma, sekä
- ilmastonmuutoksen kansallinen sopeutussuunnitelma.

Paneeli voi myös suorittaa muita ilmastonmuutosta koskevan tietopohjan tuottamista koskevia tehtäviä.

Asettamiskirjeen muistion (1/2016) mukaan:

- Ilmastopaneelin tehtävä on vahvistaa ilmastopoliitikan ja tiedeyhteisön välistä vuorovaikutusta ja aikaansaada tutkimustiedon ja asiantuntijanäkemyksen valossa julkista keskustelua
- Paneeliin tarvitaan laajaa sekä luonnon- että yhteiskuntatieteellistä osaamista, ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen sekä kansallisen ja kansainvälisen ilmastopoliitikan vahvaa asiantuntemusta
- Ilmastopaneelin tehtävät vaihtelevat toimikausittain jossain määrin. Jäsenistöä valittaessa tulee huolehtia asianmukaisesta osaamispohjasta ja riittävästä vaihtuvuudesta.
- Jäsenehdotukset Suomen ilmastopaneeliin on pyydetty tiedelaitoksilta ja korkeakouluilta
- Ilmastopaneeli tukee osaltaan ilmastolain osallistavaa toimeenpanoa
- Määrärahojen käyttöön liittyvät päätökset tekee ympäristöministeriö paneelin ja sihteeristön valmistelusta
- Jäsenet toimivat pääsääntöisesti ilman erillisiä palkkioita.

Paneelin toiminnan budjetti on kaudella 2016-2019 ollut 300 000 euroa vuodessa, jonka lisäksi paneelin sihteeristöä on vahvistettu 150 000 euron ylimääräisellä budjetilla vuonna 2019.

2.3 Arvioinnin menetelmät

2.3.1 Haastattelut

Arvioinnissa toteutettiin yhteensä 32 haastattelua. Haastateltuihin kuului ilmastopaneelin työhön olennaisesti linkittyvien ministeriöiden (YM, MMM, LVM, TEM) virkamiehiä, eduskunnan ympäristövaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtajia ja varapuheenjohtajia, ja ilmastopaneelin tärkeimpien sidosryhmien (esim. järjestökentän, työmarkkinajärjestöjen, tutkimuslaitosten) edustajia. Lisäksi haastateltiin ilmastopaneelin sihteeristöä.

Osa haastatelluista oli samoja kuin 2018 toteutetussa ilmastopaneelin itsearvioinnissa ja vuoden 2013 arvioinnissa. Horisontaalista vertailua edellisiin haastattelutuloksiin ei kuitenkaan tehty. Haastattelut tehtiin strukturoidusti noudattaen haastattelurunkoa, jota sovellettiin vastaajan tietopohjaan. Haastattelurunko löytyy liitteessä 2.

2.3.2 Kysely

Arvioinnissa toteutettiin myös verkkokysely, joka suunnattiin laajalle sidosryhmäjoukolla sekä kaikille panelisteille. Kysely lähetettiin yhteensä 129 henkilölle. Heihin sisältyi esim. virkamiehiä kaikista ministeriöistä, kansanedustajia (relevanttien valiokuntien puheenjohtajia ja varapuheenjohtajia), olennaisten järjestöjen ja työmarkkinajärjestöjen edustajia sekä korkeakoulujen ja muiden tutkimuslaitosten edustajia. Joissakin organisaatioissa kysely lähetettiin useammille henkilöille. Kyselyyn saatiin 37 vastausta. Vastausprosentti oli täten lähes 30 %. Kyselyn vastaajien joukossa oli myös haastateltuja henkilöitä. Panelisteilta kysyttiin joitakin paneelin organisoitumiseen liittyviä kysymyksiä, joita ei kysytty muilta vastaajilta.

2.3.3 Kirjallisuuskatsaus

Arvioinnin kirjallisuuskatsauksessa käytiin läpi ilmastopaneelin kaudella 2016-2019 tuottamat raportit, lausunnot ja muut tuotokset. Lisäksi kirjallisuuskatsaukseen sisältyi arvioinnin tilaajalta saatua osittain luottamuksellista, julkaisematonta materiaalia, esim. ilmastopaneelin viestintäsuunnitelma, mediaosuma-analyysi ja muuta viestintämateriaalia, paneelin valiokuntakuulemisten esittelymateriaalia sekä panelistien itse keräämää muuta relevanttia aineistoa. Kirjalliseen aineistoon kuului myös ilmastopaneelin kokousmuistiot ja pöytäkirjat. Tiedon ja materiaalin vaihtoon arvioinnin ohjausryhmän kanssa hyödynnettiin Howspace-verkkotyöskentelyalustaa.

Kirjallista aineistoa hyödynnettiin arviointikysymyksiin vastaamisessa yhdessä haastatteluvastausten ja kyselyn tulosten kanssa. Aineistoanalyysia täydennettiin myös Gaia Consultingin hallussa olevalla 2013 arvioinnin ja 2018 itsearvioinnin materiaalilla, mm. luottamuksellisilla haastattelumuistioilla. Näistä ei tuotettu horisontaalista analyysia.

3 Arviointikysymykset

Ilmastopaneelin ensimmäisen ilmastolain mukaisen toimikauden arviointi vastaa seuraaviin arviointikysymyksiin ja niiden alakysymyksiin:

1. Paneelin toimintakehikko ja organisoituminen	<p>Ovatko paneelin organisoituminen ja vastuutahot toimivia?</p> <p>Ovatko paneelin toimintatavat asianmukaisia ja tehokkaita?</p> <p>Onko paneelissa riittävästi asiantuntemusta eri ilmastopolitiikan kannalta (sekä hillintä että sopeutuminen) relevanteilta aloilta?</p>
2. Paneelin riippumattomuus	<p>Onko ilmastolaissa asetettu vaatimus riippumattomuudesta toteutunut?</p> <p>Miten paneelin rooli riippumattomana tieteellisenä elimenä on edistänyt paneelin työn vaikuttavuutta?</p>
3. Paneelin vaikuttavuus suhteessa ilmastolakiin	<p>Miten paneelin työ on vaikuttanut ilmastolain toimeenpanoon?</p> <p>Miten paneelin työ on näkynyt ilmastolain mukaisissa pitkän ja keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmissa ja kansallisessa sopeutumis-suunnitelmassa?</p>
4. Paneelin vaikuttavuus suhteessa tehtyihin priorisointeihin teemojen valinnassa	<p>Ovatko paneelin teemoissa tehdyt priorisoinnit olleet tarkoituksenmukaisia vaikuttavuuden saavuttamiseksi?</p> <p>Millä priorisoiduilla teemoilla on ollut eniten vaikuttavuutta ja miksi?</p> <p>Onko paneelin toiminta ollut enemmän ennakoivaa vai reaktiivista, ja onko näiden toimintamuotojen vaikuttavuudessa eroja?</p>
5. Paneelin vaikuttavuus suhteessa paneelin kaudella keskeisiin ilmastopolitiikan kysymyksiin	<p>Onko paneelin priorisoimilla teemoilla ollut vaikutusta keskeisiin ilmastopolitiikan kysymyksiin?</p> <p>Miten paneelin työ on vaikuttanut Suomen ilmastopolitiikkaan?</p>
6. Paneelin vaikuttavuus suhteessa käytettävissä oleviin voimavaroihin	<p>Millaisin resurssein paneeli toimii (aika, rahoitus, asema)?</p> <p>Miten käytössä olevat voimavarat ovat vaikuttaneet paneelin työhön?</p> <p>Olisiko paneelilla mahdollisuus suurempaan vaikuttavuuteen, mikäli resursseja kasvatettaisiin?</p>

<p>7. Paneelin vaikuttavuuden kannalta keskeiset toimijat ja sidosryhmät</p>	<p>Mitkä ovat paneelin tärkeimmät sidosryhmät?</p> <p>Mihin sidosryhmiin ja toimijoihin paneelilla on ollut eniten vaikutusta ja miksi?</p> <p>Mihin sidosryhmiin tulisi panostaa enemmän, erityisesti ilmastolain asettamien paneelin tehtävien näkökulmasta?</p>
<p>8. Paneelin viestintä ja vuorovaikutus</p>	<p>Kuinka paneeli on onnistunut viestinnässä ja vuorovaikutuksessa?</p> <p>Mitkä viestintämuodot ovat olleet vaikuttavimpia?</p> <p>Mikä on paneelin suhde mediaan ja kansalaisiin?</p> <p>Onko viestinnällä ja vuorovaikutuksella saavutettu yhteiskunnallista vaikuttavuutta?</p>
<p>9. Kehitysehdotukset paneelin seuraavalle kaudelle 2020-2023</p>	<p>Miten paneeli voisi tehostaa vaikuttavuuttaan seuraavalla kaudella?</p> <p>Edellyttääkö vaikuttavuuden lisääminen esim. toiminnan suunnitelmallisuuden lisäämistä, ja/tai ketteryyden vahvistamista?</p> <p>Tulisiko resursointia kehittää seuraavalla kaudella, jos kyllä, miten?</p>

4 Arvioinnin tulokset

4.1 Paneelin toimintakehikko ja organisointuminen

Ovatko paneelin organisointuminen ja vastuutahot toimivia?

Ilmastopaneeli on poikkitieteellinen, riippumaton asiantuntijaelin, jonka asettaa valtioneuvosto ilmastolain 16 §:n mukaisesti. Paneelin jäsenistä pyydettiin ehdokkaita tiedelaitoksilta ja korkeakouluilta, ja valtioneuvosto teki asettamispäätöksen ehdotusten pohjalta. Paneeliin kaudelle 2016-2019 valittiin puheenjohtajan (Markku Ollikainen) lisäksi 14 paneelistia, 13 eri organisaatiosta. Panelistit toimivat tehtävässään oman työnsä ohella, pääsääntöisesti ilman erillistä korvausta. Yksi panelisteista jättäytyi pois paneelistista kesken kauden loppuvuonna 2017 siirryttyään toiseen tehtävään yksityiselle sektorille.

Paneelin toimintaa on tällä kaudella tukenut kahden hengen sihteeristö: ympäristöministeriön virkamies pääsihteerinä, joka hallinnollisesti koordinoi paneelin hanketoimintaa ja toimii puheenjohtajiston tukena, sekä ilmastopolitiikan tohtoriopiskelija tiedesihteerinä, joka on vastannut kokousjärjestelyistä, pöytäkirjoista ja avustanut puheenjohtajaa. Muista keskeisistä ministeriöistä (LVM, MMM, TEM) on nimetty ilmastopaneeliin yhdyshenkilöt, jotka osallistuvat myös paneelin kokousten niihin osioihin, joissa ei tehdä päätöksiä toteutettavista hankkeista.

SUOMEN ILMASTOPANEELIN ORGANISOITUMISEN VERTAILU KANSAINVÄLISIIN VERROKKEIHIN

Muiden maiden asiantuntijatyyppeihin tieteellisiin ilmasto- tai ympäristöpaneeleihin (mm. Ruotsi, Tanska, Yhdistynyt kuningaskunta, Saksa) verrattuna Suomen paneeli on asiantuntijamäärältään laajin, ja kattaa hyvin asiantuntemusta eri tieteenaloilta. Muissa vastaavissa paneeleissa on useimmiten 5-10 henkilöä. Toisaalta Suomen paneelin sihteeristö (2 henkilöä) on kansainvälisesti arvioituna pienin. Myös budjetiltaan Suomen paneeli on pieni verrattuna muihin maihin.

Esimerkiksi Tanskassa ilmastopaneeli (Klimarådet) koostuu puheenjohtajasta ja kuudesta asiantuntijasta, joita tukee yhteensä kahdeksan hengen sihteeristö, jotka osallistuvat aktiivisesti myös selvitysten kirjoittamiseen. Sihteeristön kahdeksan jäsentä työskentelevät täyspäiväisesti palkattuina paneelin toimintaan. Tanskan paneelin budjetti on huomattavasti suurempi kuin Suomen, n. 1,2 miljoonaa euroa vuosittain.

Ruotsissa paneeli (Klimatpolitiska rådet) koostuu puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lisäksi kuudesta asiantuntijasta. Paneelia tukee muutaman hengen asiantuntijasihteeristö, ja tarvittaessa lisäasiantuntemusta voidaan myös hankkia paneelin ulkopuolelta. Ruotsin paneelin budjetti on n. miljoona euroa vuosittain.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa (UK) 9 hengen paneelia (The United Kingdom's Com-mittee on Climate Change) tukee jopa 30-henkinen sihteeristö, joka tuottaa taustatietoa paneelille esimerkiksi käytettävissä oleviin hiilibudjetteihin liittyen.

Lähde: Overview of national climate change advisory committees (Ilmastopaneeli, 2019)

Suomen ilmastopaneeli, toisin kuin monen muun maan vastaavat paneelit, toteuttaa itse ilmastopolitiikkaan liittyviä tutkimus- ja selvityshankkeita paneelin budjetista. Suomen paneeli perustuu erityisesti poikkitieteellisyyteen, kun taas usean muun maan paneelit sisältävät saman alan asiantuntijoita. Jotta Suomen ilmastopaneelin hanke voidaan toteuttaa, tulee vähintään kahden panelistin olla mukana toteuttamassa hanketta. Mukaan pyritään usein saamaan myös panelist, joka ei ole kyseisen aiheen erityisosaaja, mutta joka tuo selvitykseen monitieteisyyttä ja raportointiin ymmärrettävyyttä.

Arviointia varten toteutettujen haastattelujen mukaan paneelin organisoituminen nyky-muodossaan on ollut toimiva ratkaisu, ja paneeli on pystynyt tuottamaan toiminnallaan merkittävästi lisäarvoa suhteellisen pienillä omilla resursseilla. Se, että panelistit itse ovat mukana selvityksissä, tuo niille lisää painoarvoa, ja mahdollistaa myös paneelin suhteellisen ketterän reagoinnin ajankohtaisiin aiheisiin. Vaikka paneeli henkilöityy ulospäin monien haastateltavien mielestä varsinkin mediassa usein puheenjohtajaansa, on panelistien osaamista eri sektoreilta kyetty hyödyntämään kattavasti paneelin toiminnassa.

Ympäristöministeriön rooli paneelin hallinnollista toimintaa koordinoivana ministeriönä on haastattelujen mukaan ollut yleisesti toimiva. Jotkut haastatellut peräänkuuluttivat aktiivisemmän poikkihallinnollisen koordinoinnin tarvetta, esimerkiksi valtioneuvoston kansliasta käsin (valtioneuvosto nimittää paneelin), mutta yleisesti ympäristöministeriön toimintaan ja rooliin on oltu tyytyväisiä.

Paneelin sihteeristön, erityisesti tiedesihteerin/-sihteerien tulee haastateltavien mielestä koostua ilmastopolitiikan asiantuntijoista, ja sihteeristön tulee edustaa jatkuvuutta paneelin kausien yli. Sihteeristön tulee koordinoida paneelin viestintää, hanketoimintaa ja kokouksia, sekä tukea panelisteja hankkeiden hallinnoinnissa. Monen haastatellun mukaan paremmin resursoitu asiantuntijasihteeristö voisi mm. aktiivisemmin osallistua paneelin hanketoimintaan ja hankkeiden valmisteluun tarpeen mukaan, mm. tiedonkeruutoimissa. Vuodelle 2019 saatu 150 000 euron lisärahoitus sihteeristöön on askel oikeaan suuntaan.

Ovatko paneelin toimintatavat asianmukaisia ja tehokkaita?

Ilmastopaneeli kokoontuu noin joka toinen kuukausi, eli kuusi tai seitsemän kertaa vuodessa. Paneelin kokousten alkupuolella on mukana myös ministeriöiden edustajat ja mahdolliset vierailijat, mutta kokousten loppupuolella pelkkä paneeli sekä tiedesihteerit. Selvityksien valinnassa paneeli kuulee ministeriöiden näkemyksiä aiheista, joihin paneelilta tarvittaisiin tieteellistä näkemystä. Paneeli riippumattomana toimijana valitsee kuitenkin toteutettavien hankkeiden teemat paneelin kokousten ulkopuolisilta suljetussa osiossa (ilman ministeriöiden edustajia), panelistien tekemien ehdotusten pohjalta. Paneelin toimintatavat, kuten toteutettavien hankkeiden aiheiden valinta, ovat jääneet paneelin ulkopuolisille tahoille melko epäselviksi. Paneelin toimintatavat saavat kuitenkin yleisesti hyväksynnän haastateltavilta ja kyselyyn osallistuneilta. Kyselyssä kaikki vastaajat⁵ totesivat paneelin hankkeiden valmistelun ja hankkeiden toteutuksen toimivan hyvin. Joistain toimintatavoista, kuten panelistien ja hankkeiden teemojen valinnasta, haluttaisiin jonkin verran lisää avoimuutta.

5 Kysymys oli kohdistettu ainoastaan panelisteille, joista 9 vastasi kyselyyn.

PANEELIN HANKKEIDEN TEEMOJEN VALINTA

Yksi tai useampi panelisteista tekee ehdotuksen muulle paneelille. Paneeli keskustelee aiheesta kokouksessa monitieteisestä näkökulmasta. Tarkoituksena on ottaa selvitykseen mukaan 2-4 panelistia, ja heidän taustaorganisaationsa tukevat panelisteja selvitysten toteutuksessa. Tarvittaessa selvityksiin voidaan osallistaa myös ulkopuolisia tahoja.

Lausunnot ilmastopolitiikan suunnitelmista

Paneelin yhtenä tehtävänä on antaa lausunnot ilmastolain mukaisista suunnitelmista. Lausunnot vaativat taustatyötä, samaan tapaan kuin paneelin omat hankkeet.

Budjettiraamit

Yhden paneelin selvityksen tai lausunnon taustatyön kustannus on yleensä n. 50 – 60 000 euroa. Pienempien tiivistelmien kustannus n. 10 – 15 000 euroa.

Paneeli laatii itse oman toimintaohjelmansa kullekin kaudelle. Vaikka ministeriöillä ei ole suoraa valtaa hankevalintoihin, ottaa paneeli toimintaohjelmassaan huomioon esimerkiksi virkamiesten esiintuomat selvitystarpeet ja ilmastopolitiikassa kulloinkin tärkeät aihealueet. Toimintaohjelman laadinnan osalta jotkut haastatelluista totesivat, että suunnitelmallisuutta voisi edelleen systematisoida ja laittaa esimerkiksi hallituskausirytmit, EU:n ilmastopolitiikan tärkeät päivämäärät ja muut keskeiset tapahtumat kalenteriin, jonka pohjalta työtä voisi suunnitella tarkemmin etukäteen. Suunnittelussa on kuitenkin tarpeen huomioida tasapaino paneelin nopeaa reagointia vaativien ajankohtaisten aiheiden kanssa. Osa paneelin budjetista on varattu ketterälle reaktiiviselle toiminnalle, joka nähdään hyväksi valinnaksi. Haastatelluista tuli esiin myös ehdotus ”kansalaisaloite-tyyppisestä” mahdollisuudesta tarjota syötteitä ja ehdotuksia paneelin selvityksensäihin. Tällaisen kanavan myötä myös aiempaa laajemmat ryhmät voisivat tulla tietoisiksi paneelin työstä. Mahdollisen ”kansalaisaloitteen” ei kuitenkaan tulisi ohjata paneelin teemavalintaa velvoittavasti, vaan toimia inspiraationa paneelin riippumattomasti tekemässä teemojen valinnassa.

Paneeli on säännöllisesti energia- ja ilmastopolitiikan valmistelun kannalta keskeisten eduskunnan valiokuntien kuultavana. Joskus paneelille tulee suoraan ministereiltä pyyntöjä selvittää tiettyjä ajankohtaisia aiheita, kuten ympäristöministeri Tiilikaisen pyyntö arvioida pitkän aikavälin päästövähennystavoitteen asettamista⁶ ja pääministeri Sipilän pyyntö osallistua ilmastopolitiikan pyöreän pöydän keskusteluun lokakuussa 2018 IPCC:n 1,5 asteen raportin julkistamisen jälkeen. Tämänkaltaiset suorat pyynnöt ovat kuitenkin harvinaisia paneelin toiminnassa.

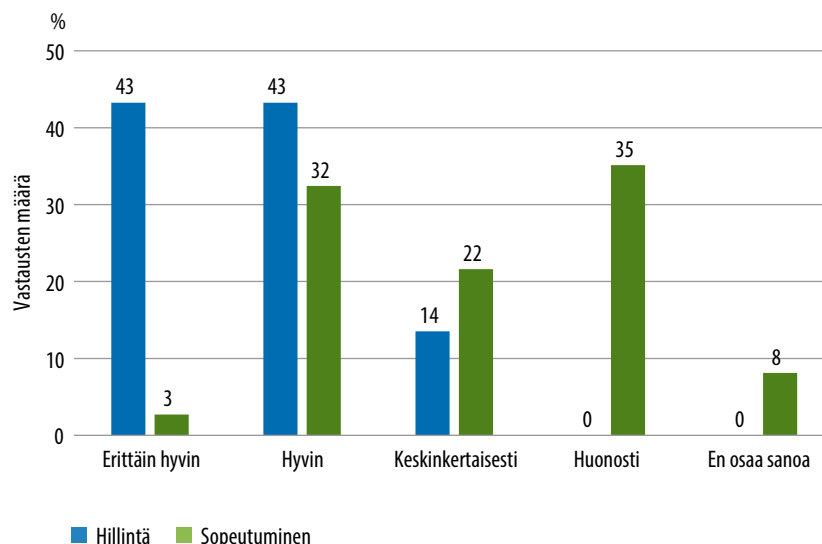
6 Ilmastopaneelin muistio asunto-, energia ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikaisen pyyntöön https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2018/10/Ilmastopaneelin-muistio_hyvaksytty_4.6.2018.pdf

Paneelilla on ollut vaihtelevasti tukena ympäristöministeriön kautta viestintäkonsultti, mutta ilmastolain mukaisella kaudella 2016-2019 konsulttia ei ole koko ajan ollut saatavilla, ministeriön kilpailutusteknisistä syistä ja ministeriön hankehallinnon ruuhkautumisesta johtuen. Ministeriön viestintäkonsulttien puitekilpailuttamissyklistä riippumattoman viestintäkonsultin käyttö voisi olla parempi ratkaisu. Tehokas viestintä vaatii myös ilmastomuutokseen liittyvää asiantuntemusta. Panelistit ovat kokeneet viestintäkonsultin ajoittaisen puutteen pullonkaulaksi paneelin työstä tiedottamisen ja viestinnän suhteen.

Onko paneelissa riittävästi asiantuntemusta eri ilmastopolitiikan kannalta (sekä hillintä että sopeutuminen) relevanteilta aloilta?

Paneelin 14 asiantuntijaa edustavat kaikki eri aloja, ja kattavat laajasti eri ilmastopolitiikkaan liittyviä tieteenaloja ja sektoreita. Ilmastolain mukaan paneelin asiantuntemuksen tulee kattaa sekä ilmastomuutoksen hillintä että siihen sopeutuminen, mutta kaudella 2016-2019 paneelin toiminta on keskittynyt hillintään, eikä sopeutuminen ole ollut toiminnan keskiössä. Tilanne tulee muuttumaan seuraavalla kaudella, kun valtioneuvosto ryhtyy valmistelemaan kansallisen sopeutumissuunnitelman päivitystä. Kaudella 2016-2019 paneelissa ei ole ollut varsinaista sopeutumisasiantuntijaa, toisin kuin edellisellä kaudella. Usealla nykyisellä panelistilla on kuitenkin näkemystä oman alansa kautta myös sopeutumiseen liittyvistä teemoista.

Kuva 2. Onko ilmastopaneelin kokoonpanossa huomioitu riittävän hyvin ilmastomuutoksen hillintä ja ilmastomuutokseen sopeutuminen? (n=37)

Haastattelujen ja kyselyn mukaan paneelin asiantuntemus ilmastonmuutoksen hillinnässä on ollut kattavaa, mutta osaamista ilmastonmuutokseen sopeutumisessa voisi vahvistaa (ks. kuva 2). Muuten sektorien ja tieteenalojen suhteen paneelin osaaminen on ollut melko kattavaa - kyselyyn vastanneista 78 % totesi ilmastopaneelin kokoonpanossa olevan hyvin tai erittäin hyvin asiantuntemusta eri ilmastopolitiikan aloilta. Yksittäisiä pyyntöjä asiantuntijuuden vahvistamisesta haastateltavilta on tullut haastatteluissa ja kyselyssä esimerkiksi seuraaviin aloihin liittyen:

- energiateknologia ja -politiikka (eniten mainintoja)
- yhteiskunnan sähköistyminen
- energiapolitiikan synergiat ja yhteispeli eri instrumenttien ja sektorien välillä
- liiketoimintaosaaminen
- käyttäytymistieteet
- ilmastopolitiikan työllisyysvaikutukset
- lento- ja meriliikenteen päästöt
- kaupunkisuunnittelu
- metsätalous
- maahanmuuttopolitiikka
- prosessiteollisuus ja sen kansainvälinen toimintaympäristö
- rakennussektori
- ympäristökemia
- digitalisaatio

Luvussa 4.9 on kuvattu näiden lisäksi laajempia, temaattisia osaamisalueita, jotka nousivat arvioinnissa esiin mahdollisina paneelin kehityskohteina ja fokusalueina kaudella 2020-2030.

4.2 Paneelin riippumattomuus

Onko ilmastolaissa asetettu vaatimus riippumattomuudesta toteutunut ?

Ilmastolaki toteaa (16 §) että valtioneuvoston asettaa "... tieteellisen ja riippumattoman asiantuntijaelimen ilmastopolitiikan suunnittelun ja sitä koskevan päätöksenteon tueksi." Arvioinnin perusteella vaatimus riippumattomuudesta on kokonaisuutena toteutunut hyvin tai erittäin hyvin. Johtopäätöstä tukevat niin dokumenttianalyysi paneelin toimintatavoista ja sisäisistä prosesseista, paneelin tuotoksista kuin arvioinnin yhteydessä tehdyt haastattelut sekä kysely.

Paneelin toimintatavat mm. hankevalinnassa osoittavat, että poikkitieteellinen paneeli aktiivisesti seuraa ajankohtaisia ja nousevia teemoja ja kuuntelee sille esitettyjä ehdotuksia selvityksiksi, mutta tekee itsenäisesti, paneelin sisäisesti keskustellen päätökset aiheista, jotka se ottaa käsiteltäväkseen. Harvat paneelin ulkopuoliset toimijat ovat tietoisia paneelin sisäisistä prosesseista tai toimintatavoista ja osa haastateltavista toivoi lisää läpinäkyvyyttä siihen, millä kriteerein paneeli käy sisäistä priorisointiin ja hankevalintaan johtavaa keskustelua. Paneelin riippumattomuutta ei kuitenkaan kyseenalaistettu tässäkään suhteessa.

Toinen toimintatapoihin ja paneelin organisoitumiseen linkittyvä riippumattomuutta koskeva kysymys kohdistuu panelistien mahdolliseen ristiriitaan rooleissaan panelistina ja toisaalta oman tutkimusorganisaationsa edustajana. Tämä kysymys on noussut esiin erityisesti maankäytön ja metsien hiilinielua koskevassa kansallisessa keskustelussa 2018-2019. Panelistit käyvät myös näistä kysymyksistä, ml. mahdollisesta tarpeesta jäädä itsensä, avointa sisäistä keskustelua. Myös tässä suhteessa arvioinnin johtopäätös on, että paneelin tutkijat ovat kyenneet panelisteina ylläpitämään tieteellisen riippumattomuutensa ja kriittiset kommentit ovat kohdistuneet ensisijaisesti muuhun kuin paneelin tieteellisen työn laatuun (mm. tarkastelun rajaukseen ja tuloksista viestimiseen). Arvioinnissa ei ole tullut esiin, että panelistien muut tehtävät kuten mahdolliset luottamustehtävät olisivat vaikuttaneet paneelin riippumattomuuteen.

Riippumattomuuden tarkastelussa keskeinen, ja useimpien paneelin sidosryhmien huomio kiinnittyy paneelin tuotoksiin, lausuntoihin ja viestintään. Sidosryhmät laajasti (katso kuva 4/luku 4.7) näkevät paneelin tuotosten syntetisoivan hyvin tiedeyhteisön viimeisimmän ymmärryksen ilmastokysymyksistä. Paneelin lakiin kirjattu mandaatti antaa vahvaa selkänöjää paneelin toiminnalle (edellyttäen tieteellistä ja riippumatonta toimintatapaa), mutta riippumattomuus on kyettävä ansaitsemaan ja osoittamaan tekojen kautta. Arvioinnin perusteella lähes poikkeuksetta ilmastopaneelin nähdään saavuttaneen riippumattoman aseman. Arvioinnin yhteydessä tehdyssä kyselyssä 43% vastaajista näkee paneelin riippumattomuuden toteutuneen hyvin ja 41% erittäin hyvin.

Miten paneelin rooli riippumattomana tieteellisenä elimenä on edistänyt paneelin työn vaikuttavuutta?

Paneelin riippumattomuus nähdään yleisesti keskeisenä, useiden haastateltavien mielestä kaikkein keskeisimpänä vaikuttavuuden mahdollistajana. Samanaikaisesti haastatellut tahot lähes poikkeuksetta painottavat riippumattomuuden ja vaikuttavuuden herkkää keskinäistä suhdetta – liiallinen riippumattomuus voi tehdä paneelin epärelevantiksi ja vaikuttamisen vaikeaksi, toisaalta riippumattomuuden puute syö nopeasti vaikuttavuuden edellytykset ilmastopaneelin kaltaiselta toimijalta. Kokonaisuutena arvioinnin perusteella voidaan todeta, että ilmastopaneeli on tällä toimikaudella onnistunut löytämään sopivan balanssin ja saavutettu riippumattomuuden taso on hyvin edistänyt paneelin vaikuttavuutta.

Monet kyselyyn vastanneet ja haastatellut tahot näkevät paneelin sanan painavan enemmän kuin yksittäisten tutkijoiden ja/tai tutkimuslaitosten sanan, juuri vahvan riippumattomuutensa ansiosta. Arvioinnin haastattelut ja kysely tukevat näkemystä, että paneelin riippumattomuus on tärkeä tekijä siinä, että vaikuttavuutta paneelin toiminnasta on koettu laajasti niin eduskunnassa, ministeriöissä, järjestöissä (niin kansalaisjärjestöissä kuin elinkeinoelämän tai työntekijöiden keskusjärjestöissä) kuin eri ministereiden ja presidentin taholta. Myös media on kattavasti hyödyntänyt ilmastopaneelin kirjallisia tuotoksia sekä paneelin jäseniä ilmastonmuutokseen liittyvässä uutisoinnissaan.

4.3 Paneelin vaikuttavuus suhteessa ilmastolakiin

Miten paneelin työ on vaikuttanut ilmastolain toimeenpanoon?

Ilmastolain toimeenpanon ytimessä on kansallisten ilmastopolitiikan suunnitelmien (pitkän ja keskipitkän aikavälin suunnitelmat, kansallinen sopeutumissuunnitelma) laatiminen, ja niiden tavoitteiden toteutumisen seuraaminen (ilmastovuosikertomus). Haastateltavien tahojen mielestä ilmastolaki itsessään on vaikuttavuudeltaan melko vaatimaton, mutta ilmastopaneelin toiminnalla on ollut joka tapauksessa merkitystä ja vaikutusta sen toimeenpanossa. Vaikuttavuuden kannalta paneelin riippumattomuus ja tiedepohjaisuus ovat olleet keskeisiä voimavaroja.

Paneelin suoraa vaikutusta ilmastolain toimeenpanoon on kuitenkin hankalaa arvioida, sillä vaikutus koostuu monien eri tekijöiden ja tahojen toiminnan summasta. Tieteellistä pohjaa ilmastolain toimeenpanoon tuo paneelin työn lisäksi myös valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta (TEAS)-hankkeet, mutta paneeli on pystynyt reagoimaan ajankohdaksiin asioihin hallinnollisesti kankeampia TEAS-hankkeita nopeammin. Haastateltujen mukaan paneelin selvityksillä ja lausunnoilla on ollut keskustelun tasoa nostava ja valmistelua tukeva vaikutus ja tämä on tukenut ilmastolain toimeenpanoa.

Haastateltavien mukaan paneelin tuki virkamiehille ja lausunnot eduskunnalle ilmastolain toimeenpanoon liittyen ovat nostaneet ilmastopoliittisen debatin tasoa Suomessa – ilmastopolitiikan suunnitelmien taustalla oleva tieteellinen pohja on paneelin työn ansiosta vahvistunut. Paneelin työ täydentää ministeriöiden virkamiesten valmistelutyötä ilmastopolitiikan suunnitelmiin liittyen, ja tuo siihen akateemista näkemystä. Paneeli on riippumattomana toimijana myös uskaltanut olla eri mieltä hallinnon kanssa sille tärkeistä aiheista, kuten metsäkysymyksistä. Se, ettei suomalainen tai kansainvälinen tiedeyhteisö ole kyseenalaistanut tai kritisoinut merkittävästi paneelin näkemyksiä, on ollut positiivinen indikaattori paneelin toiminnan tieteellisestä laadusta kaudella 2016–2019.

Paneelin vaikuttavuus on haastattelujen ja kyselyn mukaan kasvanut vuosien myötä, ja viimeisen vuoden aikana erityisesti ilmastopolitiikan kunnianhimon korottamiseen liittyvät paneelin ulostulot ovat vaikuttaneet suomalaisiin poliitikkoihin. Kuitenkin politiikanteko on aina kompromissi, ja poliitikot eivät voi kuunnella pelkästään paneelin näkemystä. Paneelilla on kuitenkin arvostettu asema kuultavien tahojen joukossa.

Ilmastolain toimeenpanoon liittyvä asia, jossa paneelilla voisi olla tulevaisuudessa roolia, on lain mukaisen vuosiraportoinnin (ilmastovuosikertomus) kommentointi. Valtioneuvoston tulisi toimittaa ilmastolain 14 §:n mukaan eduskunnalle ilmastovuosikertomus, eli kalenterivuositaitin tiedot päästökehityksestä sekä keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaan sisältyvien päästövähennystavoitteiden toteutumisesta ja niiden saavuttamisen edellyttämistä tarkoitettuista lisätoimista. Ensimmäinen ilmastovuosikertomus valmistuu vuoden 2019 aikana, ja siinä käsitellään ensimmäistä keskipitkän aikavälin suunnitelman toteuttamisvuotta.

Kun päästökehityksen seuranta ja tavoitteiden toteutumisen raportointi toteutetaan jatkossa vuosittain ilmastolain velvoittamalla tavalla, voisi ilmastopaneelilla olla merkittävä rooli päästökehityksen ja toimenpiteiden riittävyyden arvioinnissa ja paneeli voisi antaa palautetta raportin sisällöstä tieteellisestä näkökulmasta. Vuosiraportoinnin käyttöönoton myötä paneeli voi tehdä jo aiemmin arvioita siitä, missä suunnitelmien toteutuksen pulonkaulat ovat ja mihin Suomessa kannattaisi panostaa enemmän, jotta suunnitelmissa asetetut tavoitteet voitaisiin saavuttaa.

Miten paneelin työ on näkynyt ilmastolain mukaisissa pitkän ja keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmissa ja kansallisessa sopeutumissuunnitelmassa?

Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma (KAISU) on ainoa ilmastolain mukainen suunnitelma, joka saatiin valmiiksi ilmastopaneelin kaudella 2016-2019, arvioinnin valmistumiseen (kesäkuu 2019) mennessä. Valtioneuvosto hyväksyi ensimmäisen keskipitkän aikavälin suunnitelman, nimeltään ”Kohti ilmastoviisasta arkea”⁷ selontekona istunnossaan 14.9.2017. Valtioneuvoston selonteko on käsitelty eduskunnassa, jossa se hyväksyttiin 14.3.2018 pidetyssä täysistunnossa.⁸ KAISUn valmistelu on ollut konkreettinen vaikuttamisväylä ilmastopaneelille, sillä paneeli antoi suunnitelmasta haasteltavien mukaan hyvän ja perusteellisen lausunnon⁹. Lausunnon lisäksi ympäristöministeriö pyysi lisäksi paneelilta näkemystä KAISUn valmistelun laadintaan liittyvistä menetelmäkysymyksistä,

7 Valtioneuvoston selonteko keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta vuoteen 2030 – Kohti ilmastoviisasta arkea.

8 <https://www.ym.fi/Ilmastosuunnitelma2030>

9 Ilmastopaneelin lausunto keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmasta.

tietopohjasta sekä toimien ja kustannusten arviointikehikosta. Paneelin muistiolla¹⁰ aiheesta on ollut vaikutusta suunnitelman laatimisprosessissa. Liikenteen päästövähennykset ovat merkittävä osa KAISUa, ja paneeli on tuottanut kaudella 2016-2017 useita selvityksiä aiheeseen liittyen, jotka ovat tukeneet myös KAISUn valmistelua. Paneeli on tehnyt liikenteeseen liittyen esimerkiksi selvityksen ”Liikenteen päästötavoitteen saavuttaminen 2030 – politiikkatoimenpiteiden tarkastelua”¹¹ ja kolmivaiheisen ”Sähköautoistumisen ajurit”-hankkeen¹². Joidenkin haastateltavien mukaan paneelin laadukasta työtä KAISUun liittyen olisi voitu hyödyntää virkamieskunnassa enemmänkin.

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma on vasta työn alla ministeriöissä, joten paneelin toiminnan vaikuttavuutta sen lopputulokseen on mahdotonta vielä arvioida tarkasti. Pitkän aikavälin suunnitelman odotetaan valmistuvan loppusyksyllä 2019. Pitkän aikavälin suunnitelmaan liittyen paneelilla on kuitenkin jo ollut vaikutusta erityisesti ministeri Tiilikaisen pyyntöön¹³ vastaamisen myötä. Paneeli tuotti Tiilikaisen pyynnöstä näkemyksensä pitkän aikavälin päästövähennystavoitteen asettamisessa huomioon otettavista seikoista, ja korosti tässä erityisesti Suomen päästövähennystavoitteiden tiukentamisen tarvetta. Paneelin mukaan Suomen päästöjen tulee olla merkittävästi pienemmät kuin hiilinielut lähestyttäessä vuotta 2050.¹⁴ Haastattelujen mukaan paneelin suosituksista Tiilikaisen pyyntöön liittyen on keskusteltu ministerityöryhmässä ja julkisuudessa, ja ministerit ovat kirjanneet Suomen päästövähennysten tavoitehaarukan pitkän aikavälin strategian skenaariotyön pohjaksi paneelin työn pohjalta.

Pitkän aikavälin suunnitelman osalta haastateltavat viittasivat myös pääministeri Sipilän kokoon kutsumaan kaikkien eduskuntapuolueiden pyöreän pöydän keskusteluihin marraskuussa 2018, jossa ilmastopaneeli oli mukana antamassa tieteellistä näkemystä keskusteluun. Pyöreän pöydän keskustelut tuottivat positiivisen lopputuloksen, jossa kahdeksan puoluetta sitoutui 1,5 celsiusasteen lämpenemistavoitteeseen IPCC:n raportin mukaisesti.¹⁵ Ilmastopaneelin mukana olo kokouksessa saattoi olla yksi ratkaisevista osatekijöistä sovun syntymiseen puolueiden välillä, mutta paneelin mukanaolon tarkkaa vaikutusta lopputulokseen on hankala arvioida, sillä arvioinnissa ei haastateltu keskustelussa mukana olleita puoluejohtajia.

10 Ilmastopaneelin muistio ympäristöministeriölle: Keskipitkän aikavälin ilmasto-ohjelma: menetelmäkehikko ja tietotarpeen arviointi.

11 https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2018/10/Ilmastopaneeli_Liikenne_2017.pdf

12 <https://www.ilmastopaneeli.fi/aineistot-ja-raportit/#sahkoautoistumisen-ajurit-2018>

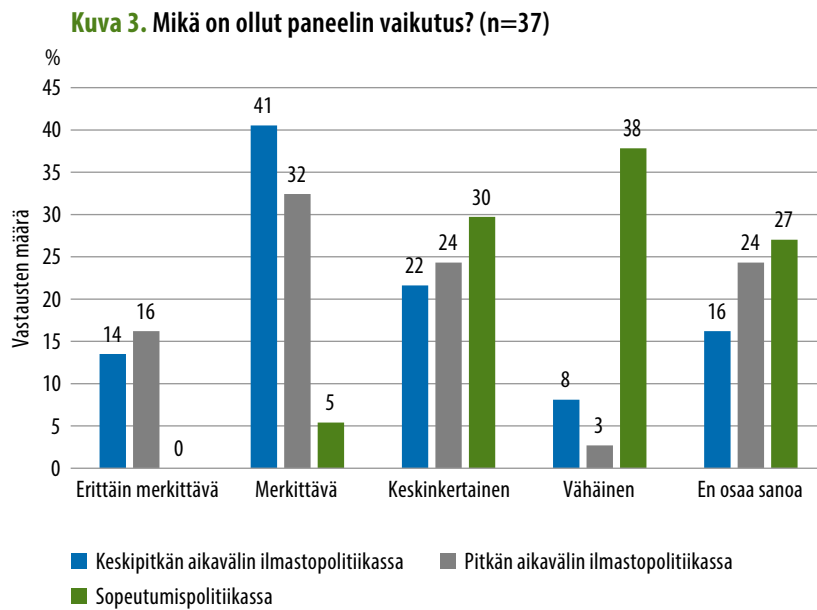
13 Ympäristöministeriö: Ministeri Tiilikainen pyytää ilmastopaneelilta lausuntoa vuoden 2050 päästövähennystavoitteesta.

14 Ilmastopaneelin näkemykset pitkän aikavälin päästövähennystavoitteen asettamisessa huomioon otettavista seikoista.

15 https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/kahdeksan-eduskuntapuoluetta-paatti-yhteisista-ilmastopolitiikan-tavoitteista

Kansalliseen sopeutumissuunnitelmaan, joka ensimmäisen kerran julkaistiin vuonna 2014 ja ulottuu vuoteen 2022¹⁶, ei varsinaisesti tehty valmistelutyötä tällä paneelin kaudella 2016-2019. Kuitenkin sopeutumissuunnitelman toteuttamisen väliarviointi toteutettiin keväällä 2019, SYKE:n, LUKEn ja maa- ja metsätalousministeriön toimesta¹⁷. Ilmastopaneeli ei varsinaisesti ollut mukana suunnitelman väliarvioinnissa, mutta siinä hyödynnettiin esimerkiksi paneelin raporttia ”Ilmastomuutoksen riskit, kustannukset ja vastuut: tapaus-tarkastelussa sato- ja tulvavahingot (2/2016)”, joten paneelin työllä oli merkitystä väliarvioinnin tausta-aineiston tuottamisessa. Sopeutumissuunnitelman päivitys osuu paneelin seuraavalle kaudelle 2020-2023, joten sopeutumisen painoarvon paneelin työssä oletetaan kasvavan seuraavalla kaudella.

Kyselyssä paneelin vaikuttavuus ilmastolain mukaisiin suunnitelmiin koettiin jonkin verran alhaisemmaksi kuin haastatteluissa. Keskipitkän aikavälin politiikassa nähtiin suurin vaikutus ja sopeutumispolitiikassa pienin.

16 MMM (2014). Kansallinen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelma 2022.

17 MMM (2019). Kansallisen ilmastomuutokseen sopeutumissuunnitelman 2022 toimeenpanon väliarviointi

4.4 Paneelin vaikuttavuus suhteessa tehtyihin priorisointeihin teemojen valinnassa

Ovatko paneelin teemoissa tehdyt priorisoinnit olleet tarkoituksenmukaisia vaikuttavuuden saavuttamiseksi?

Ilmastopaneelin tekemät priorisoinnit ovat haastattelujen ja kyselyn mukaan olleet yleisesti tarkoituksenmukaisia, ja paneeli on onnistunut sopivan oikea-aikaisesti valitsemaan teemoja Suomen ilmastopolitiikan tekemisen näkökulmasta. Paneelin toiminta on ollut hyvällä tavalla sekä reaktiivista että proaktiivista – se on tehnyt omasta aloitteestaan selvityksiä, jotka ovat ajoittuneet sopivasti julkiseen keskusteluun, ja toisaalta se on pystynyt reagoimaan julkisessa keskustelussa ja politiikassa nouseviin kysymyksiin. Haastateltavien mukaan ennakoivuutta voisi kuitenkin vielä parantaa suunnittelemalla huolellisesti paneelin työohjelman ajankohtaiset aiheet huomioiden kauden alussa, ja tekemällä esimerkiksi vuosittain tarkistukset työohjelmaan huomioiden sen tarkoituksenmukaisuuden ja ajankohtaisuuden. Työsuunnitelmien aikatauluissa pysyminen vaatii nykyistä parempia resursseja, esimerkiksi vahvistetun sihteeristön kautta, koska monet hankkeet ovat viivästyneet mm. panelistien työkiireiden vuoksi.

Paneeli on teemavalinnoillaan vaikuttanut moniin sidosryhmiin Suomessa, ja on saanut myös yksityisen sektorin toimijoita, kuten toimialajärjestöjä, hyödyntämään paneelin materiaaleja omassa toiminnassaan. Erityisesti IPCC:n 1,5 asteen raporttiin liittyvällä paneelin työllä on ollut vaikuttavuutta siihen, että monet uudet toimijat Suomessa ovat alkaneet tehdä omia ilmastolinjauksiaan ja jopa hiilineutraalisuustavoitteitaan.

Millä priorisoiduilla teemoilla on ollut eniten vaikuttavuutta ja miksi?

Haastattelujen ja kyselyn pohjalta paneelin priorisoimista teemoista eniten yhteiskunnallista vaikuttavuutta on ollut metsä-, liikenne- ja hiilineutraalisuusteemoilla. Metsien hiilinielut ja sähköinen liikenne ovat olleet erityisen kiistanalaisia aiheita julkisuudessa paneelin kaudella 2016-2019, ja näihin teemoihin liittyvällä paneelin työllä on selkeästi ollut vaikuttavuutta. Kokonaisuudessaan paneelin on koettu pystyneen tekemään hankalista aiheista tieteellistä synteesiä, ja toimimaan onnistuneesti riippumattomana keskustelun herättäjänä.

Haastateltavat mainitsevat hyvänä asiana sen, että paneeli on ollut riippumaton esimerkiksi hallituksen kantaan nähden metsänielukysymyksissä, ja on uskaltanut olla myös eri mieltä. Valittavista teemoista haastateltavat toteavat, että paneelin kannattaakin kohdentaa selvitystyötään juuri niihin asioihin, joissa on eniten ristiriitoja – tällaisissa teemoissa tieteellisellä riippumattomalla viestillä on eniten lisäarvoa. Metsien hiilinielut ovat mielenkiintoinen selvitysaihe paneelille myös sen vuoksi, että ne eivät ole mukana KAISUSSa.

Paneelin mandaattiin ilmastolaissa sisältyy, että se voi ilmastopolitiikan suunnitelmien ja päätöksenteon tukemisen lisäksi ”suorittaa myös muita ilmastonmuutosta koskevan tietopohjan tuottamista koskevia tehtäviä”. Tällä perusteella ajankohtaiseen ilmastokeskusteluun, kuten metsien hiilinieluihin tai sähköiseen liikenteeseen, kohdistuvan selvitystyön voi nähdä tarpeelliseksi ilmastomuutokseen liittyvän tietopohjan tuottamiseksi. Ja koska nämä aiheet ovat julkisessa keskustelussa eniten pinnalla, on paneelin tuottamalla selvityksillä näistä aiheista eniten vaikuttavuutta esimerkiksi mediaan ja kansalaisiin, ja tätä kautta myös politiikkaan.

Paneelin liikenneselvitykset nähtiin haastatteluissa ja kyselyssä metsäraporttien lisäksi eniten vaikuttaviksi. Sähköautoistumisen ajurit -hankkeen tavoitteena oli tuottaa tietoa ja herättää keskustelua sähköautoistumiseen liittyvistä verotusratkaisuista, tuista ja informaatio-ohjauksesta, teknisistä valmiuksista ja latausinfrastruktuurista sekä sähköautoistumisen tarjoamasta jousto- ja varastointipotentialista sähkömarkkinoilla. Hanke koettiin haastatteluissa hyväksi ja tarpeelliseksi, mutta jotkut haastateltavat peräänkuuluttivat paneelilta realismia sähköautokeskustelussa, esimerkiksi akkujen valmistukseen tarvittavien materiaalien louhinnan ympäristövaikutuksiin liittyen.

Hiilineutraalisuus ja Suomen kunnianhimon parantaminen kokonaisuutena on ollut paneelin valitsemista teemoista myös hyvin vaikuttava, erityisesti ilmastopolitiikan tekemiseen (esimerkiksi Tiilikaisen pyynnön ja Sipilän pyöreän pöydän keskustelujen kautta), ja myös yksityisen sektorin toimintaan. Kunnianhimon parantamiseen liittyvästä energia-sektorin murroksesta ja uusiutuviin energiamuotoihin siirtymisen kokonaistaloudellisesta näkemyksestä ja vaikutuksista puolestaan kaivattiin toisaalta haastatteluissa ja kyselyssä enemmän ilmastopaneelin panosta.

Paneelin raportti ”Ilmastonmuutos ja metsätuhot (2019)” kokosi tietoa ilmastonmuutoksen vaikutuksista metsiin Suomessa, ja tämä raportti on koettu tärkeänä taustamateriaalina myös ilmastonmuutokseen sopeutumisen osalta. Yhteiskuntatieteisiin pohjautuva raportti ”Osallistaminen ilmastopolitiikassa (2018)” puolestaan koettiin hyödylliseksi eri näkökulmasta ilmastolain toimeenpanon suhteen, sillä se käsitteli osallistamisen tavoitteita ja keinoja ilmastopolitiikassa, terveyden, hyvinvoinnin ja ilmastotoimien kytköksiä sekä ilmastopolitiikan hyvinvointivaikutusten arviointia.

Joidenkin haastateltavien mukaan paneelin näkemykset ovat tuoneet myös riitaisuutta julkiseen keskusteluun, sillä paneelin näkemykset ovat usein olleet ristiriidassa esimerkiksi hallinnon näkemysten kanssa. Esimerkkinä on mainittu erityisesti metsänieluasias. Nieluista tarvittaisiin joidenkin haastateltavien mukaan myös kansainvälistä tieteellistä synteesiä ja näkemystä – esimerkiksi siitä lisäkö hakkuiden rajoittaminen Suomessa hakkuita kansainvälisesti, ja miten tämä vaikuttaa ilmastonmuutokseen ja ympäristöön.

Paneelin haasteena, varsinkin rajallisten viestintäressurssien myötä, on ollut tiedepohjaisen tulosten viestiminen poliitikoille ja suurelle yleisölle tarpeeksi ymmärrettävästi. Viestintäressurssien ajoittaisella puuttumisella kauden 2016-2019 aikana on ollut merkitystä vaikuttavuuden tasoon. Poliittisen ja julkisen vaikuttavuuden lisäämiseksi olisi kyselyn tulosten perusteella entistä tärkeämpää keskittyä selvitysten keskeisten viestien kirkastamiseen. Kyselyn kautta tulleen ehdotuksen mukaan paneeli voisi myös kerätä näkemyksiä päättäjiltä siitä, missä muodossa he pystyisivät parhaiten perehtymään paneelin tuottamaan tietoon. Esimerkkinä annettiin policy brief-tyyppiset tiivistelmät ja tapaamiset tiettyjen aiheiden tiimoilta. Teemoja joihin paneelin olisi hyvä kohdistaa lisää huomiota on listattu kappaleen 4.9 kehitysehdotuksissa seuraavalle kaudelle.

4.5 Paneelin vaikuttavuus suhteessa paneelin kaudella keskeisiin ilmastopolitiikan kysymyksiin

Onko paneelin priorisoimilla teemoilla ollut vaikutusta keskeisiin ilmastopolitiikan kysymyksiin?

Kuten edellä kappaleessa 4.4. todettiin, paneelilla on ollut ilmastopolitiikan keskeisistä kysymyksistä eniten vaikutusta metsiin, liikenteeseen ja päästövähennysten kunnianhimon lisäämiseen liittyen. Paneelilla on kaudella 2016-2019 ollut aiempaa suurempi vaikutus ilmastopolitiikkaan ja mediaan, erityisesti IPCC:n 1,5 asteen raportin julkaisun jälkeen. Tällä paneelin toimikaudella myös ilmastonmuutokseen sopeutuminen on noussut aiempaa enemmän keskusteluun, esimerkiksi hellekesän 2018 aiheuttaman kuivuuden myötä, mutta paneelin työ ei ole tällä kaudella keskittynyt sopeutumiseen yhtä voimakkaasti kuin hillintään.

Keskeisistä ilmastopolitiikan kysymyksistä haastateltavat nostivat esiin kuluttajien roolin ilmastonmuutoksen hillinnässä, ja pohtivat, onko paneeli tietoisesti valinnut, ettei tee selvityksiä aiheeseen liittyen. Jotkut haastateltavat peräänkuuluttivat esimerkiksi käyttäytymistieteellistä tutkimusta kuluttajien ilmastotoimista. Paneeli on käynnistänyt syksyllä 2018 selvityksen ”Kuluttajanäkökulma ilmastopolitiikkaan”, joka osittain vastaa tähän esitettyyn tarpeeseen.

Käynnissä oleva paneelin hanke ”Kuinka paljon ja kenen kanssa – katsaus päästöjen pitkän aikavälin vähennystarpeisiin ja ilmastotyön tehostamiseen” tarkastelee tarvittavia toimia myös kansainvälisessä perspektiivissä. Lisäksi paneeli on tehnyt vertailua kansainvälisistä ilmastopaneeleista englanninkielisessä raportissa ”Overview of national Climate Change Advisory Councils (3/2019)”. Useat haastateltavat kuitenkin mainitsivat, että ilmastopolitiikan kansainvälinen aspekti on jäänyt paneelin työssä kotimaista näkökulmaa

huomattavasti vähäisemmäksi, ja näiden haastateltavien mukaan paneeli on toiminut liikaa ”Suomi-kuplassa”. Ratkaisuksi tähän ehdotettiin esimerkiksi yhteistyötä muiden maiden ilmastopaneelien tai tutkimuslaitosten kanssa, ja laajemman kansainvälisen näkökulman ottamista paneelin selvityksiin.

Paneelin raportit ja selvitykset on koettu arvioinnissa laadultaan hyväksi, mutta raporttien keskeisten kärkien selkeään viestintään olisi voinut panostaa vielä enemmän. Nykyisellään raporttien sisältö on jäänyt osalle paneelin sidosryhmistä hieman etäiseksi.

Miten paneelin työ on vaikuttanut Suomen ilmastopolitiikkaan?

Paneelin työ on saanut haastattelujen ja kyselyn mukaan hyvin näkyvyyttä ja julkisuutta ja sen näkemystä arvostetaan, koska se koetaan riippumattomana asiantuntijatahona. Pitkän aikavälin ilmastopolitiikan tavoitteita asetettaessa tällä on ollut vahva painoarvo. Keskipitkän aikavälin politiikassa erään kyselyyn vastanneen asiantuntijan mielestä painavat monet muut, usein ilmastotavoitteille ristiriitaiset intressit, ja tieteen painoarvo on jäänyt siksi vähemmälle kuin pitkän aikavälin politiikassa.

Kansainvälisen ilmastopaneeli IPCC:n 1,5 asteen raportin¹⁸ julkaisun taustoittamisessa ja hyödyntämisessä Suomessa paneelilla oli merkittävä vaikutus, ja tämä heijastui myös Suomen ilmastopoliittiseen keskusteluun. Paneeli osasi haastateltavien mukaan kertoa hyvin julkisessa keskustelussa ja politiikantekijöille, mitä IPCC:n raportti tarkoittaa Suomen kannalta, ja miten Suomen tulisi kehittää omaa ilmastopolitiikkaansa kunnianhimoisemmaksi sen pohjalta. Jotkut haastateltavat mainitsivat, että voidaan ajatella Suomen ilmastopaneelin roolia ennen IPCC:n 1,5 asteen raporttia ja sen jälkeen – paneelin rooli ja näkyvyys on noussut raportin jälkeen aivan uudelle tasolle Suomessa. Paneelista on kauden 2016–2019 aikana kasvanut uskottava riippumaton auktoriteetti ilmastoasioissa, jonka puheenjohtaja on myös haluttu kommentaattori esimerkiksi mediassa ja asiantuntija kevään 2019 hallitusneuvotteluissa.

Paneelin osallistumisella pyöreän pöydän keskusteluihin pääministeri Sipilän johdolla on ollut vaikutusta Suomen ilmastopolitiikkaan, ja paneelin mukanaolo osaltaan lisäsi kunnianhimon tasoa ja tieteellistä näkemystä näissä keskusteluissa. Joidenkin haastateltavien mukaan paneelin mukanaolo ja asiantuntemus saattoi jopa olla osasyynä siihen, että pääministeri halusi kutsua puolueet koolle pyöreän pöydän keskusteluun ja sai puolueet mukaan.

¹⁸ IPCC (2018) Special Report. Global Warming of 1.5 °C

4.6 Paneelin vaikuttavuus suhteessa käytettävissä oleviin voimavaroihin

Millaisin resurssein paneeli toimii?

Suomen ilmastopaneelin taloudelliset resurssit ovat samalla mallilla toimivia Euroopan verrokkipaneeleja pienemmät (katso luku 4.1.). Myös paneelia avustava sihteeristö on pienempi kuin esimerkiksi muissa pohjoismaissa. Suomessa paneelin jäsenet toimivat paneelissa oman työnsä ohella pääosin ilman erillistä korvausta ja huomattavasti pienemmällä budjetilla kuin verrokkimaissa. Esimerkiksi Ruotsissa vastaavat panelistit, jotka myös toimivat oman työnsä ohessa vapaa-ajallaan, saavat korvausta paneelissa toimimisesta 5 000 euroa ja puheenjohtaja 10 000 euroa vuodessa.¹⁹

Miten käytössä olevat voimavarat ovat vaikuttaneet paneelin työhön?

Haastatteluissa paneelia pidettiin poikkeuksetta tehokkaana ja tuotteliana. Paneeli sai tunnustusta siitä, että vaatimattomiin resursseihin nähden se on pystynyt tuottamaan tietoa poliittisen valmistelun ja päätöksenteon käyttöön. Paneelin katsottiin myös tuottaneen tietoa nopeasti ja ajoitukseltaan onnistuneesti.

Virkamieskunnassa paneelin nähdään tuottaneen hyödyllistä tietoa oikea-aikaisesti. Paneelilta toivotaan kuitenkin enemmän proaktiivista viestintää käynnissä olevista selvityksistä sekä selvitysten tuloksista. Tällä hetkellä monet virkamiehet joutuvat etsimään paneelin tuotoksia, eikä heille tule näistä esim. tiedotteita. Virkamiehet peräänkuuluttivat myös selvitystulosten tiiviimpää esitysmuotoa, jota pystyisi helpommin suoraan hyödyntämään työssään. Toisaalta ymmärretään, että tehostettuun ja jatkuvaan viestintään sekä selvitystulosten tiivistämiseen tarvitaan lisäresursseja.

Rajalliset resurssit ovat haastattelujen ja kyselyn mukaan kuitenkin toisinaan näkyneet hanketoiminnassa. Erityisesti panelistien oman työn ja paneelin työn yhdistämisestä johtuvat aikarajoitukset ovat joskus voineet vaikuttaa hankkeiden toteuttamiseen. Toisinaan joillakin panelisteilla ei ole ollut ajallisia mahdollisuuksia tarttua selvityksiin. Tällöin paneelista on kuitenkin yleensä löytynyt paikkaava henkilö. Tietävästi paneelityön kuormittavuus ja korvauksen puuttuminen ei vielä ole näkynyt halussa osallistua ilmastopaneeliin. Myös tiedelaitokset ovat tähän asti olleet suopeita tutkijoidensa osallistumisesta paneeliin. Suomessa paneeliin on saatu mukaan korkealaatuista tieteellistä osaamista, sillä paneelin jäsenyys on koettu kunnia-asiaksi.

¹⁹ Ilmastopaneeli (luonnos, 2019): Overview of national climate change advisory committees

Olisiko paneelilla mahdollisuus suurempaan vaikuttavuuteen, mikäli resursseja kasvatettaisiin?

Paneelin vaikuttavuuden voi haastattelujen ja kyselyn perusteella luonnehtia vahvaksi. Poliittisen päätöksenteon tukemisessa paneelin nähdään toimineen mandaattinsa ja resurssiensa puitteissa oikealla vaikuttavuuden tasolla. Nykyisellä organisoitumismallilla (ja mandaatilla) resurssien lisääminen tuskin toisi suoraan verrannollista vaikuttavuuden kasvua. Haastatteluissa ja kyselyssä kuitenkin pohdittiin, onko panelisteilta kohtuutonta odottaa tällaista työmäärää ja sitoutumista ilman korvausta tai väliaikaisia helpotuksia omista päivätöistään. Kysymys kuuluukin, pitäisikö resursseja lisätä esim. teknisen ammattisihteeristön palkkaamiseen, jotta panelistien työn kuormitusta voitaisiin jakaa ja paneelin työtä ja sen jatkuvuutta voitaisiin tukea erityisesti paneelin vaihtuessa.

Kyselyssä ja haastattelussa nostettiin esiin, että paneelin vaikuttavuus voisi kasvaa entisestään, mikäli lisäresursseja suunnattaisiin tutkimustyön tukemiseen ja sen tulosten viestinnän vahvistamiseen. Mahdolliset lisäresurssit tulisi siis suunnata teknisesti osaavaan henkilöstöön tai ulkoisiin palveluihin, joilla paneelistien työmäärää kevennettäisiin ja mahdollistettaisiin heidän resurssien entistä voimakkaampi keskittyminen tutkimustyöhön. Monissa vastauksissa todettiin, että sihteeristöä tulisi vahvistaa niin, että sen tekninen ja tieteellinen osaaminen tukisi panelisteja hankkeiden taustoittamisessa, toteuttamisessa ja viestimisessä kiteytetysti ja kohdennetusti.

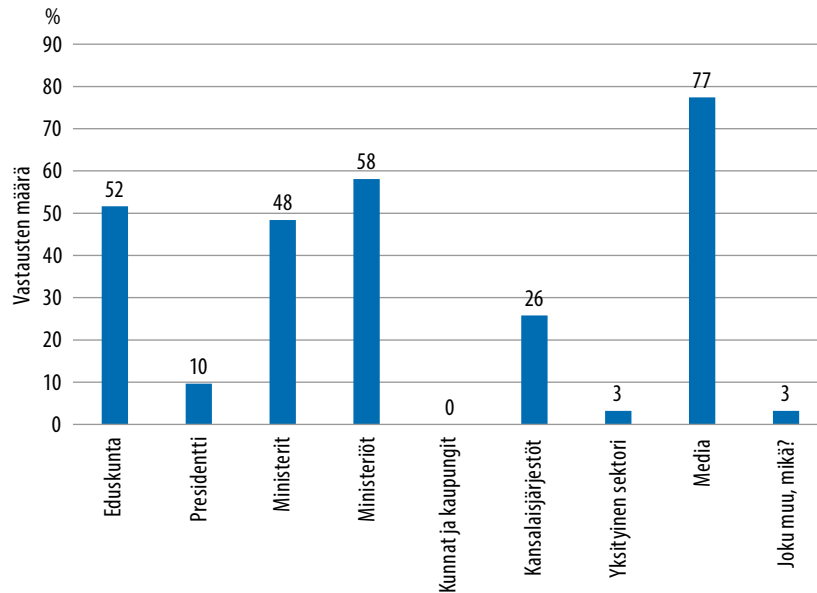
Panelistien määrän kasvattamista ei mainittu ehdotuksena resurssien kasvattamisen yhteydessä arvioinnin aikana käydyissä keskusteluissa tai kyselyssä. Panelistien määrän nostaminen lisäisi hallinnollisen työn määrää ja saattaisi ennemminkin vaikuttaa haitallisesti paneelin tehokkuuteen ja ketteryteen esim. hankkeista päätettäessä.

4.7 Paneelin vaikuttavuuden kannalta keskeiset toimijat ja sidosryhmät

Mitkä ovat paneelin tärkeimmät sidosryhmät?

Kyselyssä paneelin tärkeimmiksi sidosryhmiksi vaikuttavuuden osalta nousivat media ja sen rinnalla poliittiset toimijat. Samat sidosryhmät korostuivat myös haastatteluissa.

Kuva 4. Mihin sidosryhmiin ja toimijoihin paneelilla on mielestäsi ollut eniten vaikutusta ja miksi? (n=31) (Vastaajat saivat valita useampia vaihtoehtoja)

Mihin sidosryhmiin ja toimijoihin paneelilla on ollut eniten vaikutusta ja miksi?

Yleisesti sidosryhmät ovat tyytyväisiä paneelin työhön. Haastateltavat kokivat, että paneelilla oli ollut vaikutusta heidän omaan referenssisidosryhmäänsä. Tämä vaikutus kumpusi osittain paneelin arvostuksesta tieteellisenä tahona, joka on saavuttanut arvovaltaa.

Paneelin työllä on selkeä vaikutus poliittisiin toimijoihin, joihin sillä ilmastolain mukaisessa tehtävässään ilmastopolitiikan valmistelun ja toimeenpanon tukijana tuleekin olla. Kyselyyn vastaajista noin puolet kokivat, että ilmastopaneelilla on ollut eniten vaikutusta eduskuntaan (52 %), ministeriöihin (58 %) ja ministereihin (48 %). Ilmastopaneelilla nähtiin olleen vaikutusta myös tasavallan presidentin julkisiin lausuntoihin. Nämä näkemykset vahvistuivat myös haastattelussa. Haastattelujen vastauksissa korostettiin paneelin työn vaikutusta erityisesti pääministeriin, ympäristöministeriin ja presidenttiin. Näistä osoituksena mainittiin ilmastopaneelin osallistuminen pääministerin pyöreän pöydän ilmastokeskusteluihin syksyllä 2018 sekä paneelin saama kutsu keskusteluihin presidentin kanssa keväällä 2019.

Suurin vaikutus paneelilla katsotaan kuitenkin olleen kansalliseen mediaan, vaikka tätä ei paneelin suoranaisesti tehtäväksi ilmastolaissa luetakaan. Paneelin ja erityisesti sen puheenjohtajan näkyvyyttä korostettiin kyselyssä (77 % vastaajista) ja lähes poikkeuksetta myös haastattelussa. Haastattelussa medioista eriteltiin erityisesti televisio (YLE, uutiset, ajankohtaisohjelmat) ja kansalliset sanomalehdet. Vaikutus mediaan nähtiin myös välillisenä vaikuttavuuden työkaluna suurempaan yleisöön ja kansalliseen tietoisuuteen ilmastokysymyksissä. Paneelin näkyvyys ja vaikuttavuus nähtiin kuitenkin pääkaupunkikeskeisenä.

Mihin sidosryhmiin tulisi panostaa enemmän, erityisesti ilmastolain asettamien paneelin tehtävien näkökulmasta?

Haastatteluista ja kyselystä nousee vahvasti esiin virkamiesten ja kansanedustajien avainasema ilmastopolitiikan suunnitelmien valmistelussa ja päätöksenteossa. Tämän vuoksi nousee esiin myös kysymys siitä, voisiko ilmastopaneelin vaikutus näihin sidosryhmiin olla vieläkin voimakkaampaa. Tätä ehdotettiin vahvistettavan vielä ytimekkäämmällä ja kohdennetummalla ydinviestien tiivistämisellä sekä paremmalla tiedottamisella tehdyistä hankkeista ja selvityksistä. Erityisesti virkamiesten kautta vaikuttaminen poliittisiin päätäjiin nähdään haastatteluissa tehokkaana toimintana, vaikkakin tässä on tärkeää pitää mielessä riippumattomuuden ja siihen peilattavan vaikuttamisen rajat.

On myös tärkeää, että paneeli viestii toiminnastaan ja sen tuloksista aktiivisesti kaikille relevanteille ministeriöille, jotta kaikki ministeriöt hyötyisivät tasapuolisesti paneelin selvityksistä. Tämä mahdollistaisi paremmin myös yhteisen käsityksen muodostumisen hallinnon läpileikkaaviin ilmastokysymyksiin liittyvistä pääteemoista ja tutkimuksesta.

Erityisesti haastatteluissa kävi myös ilmi, että paneelin tulisi panostaa enemmän myös yksityiseen sektoriin. Heidän näkemyksiään ja tarpeitaan toivottiin sisällytettävän selvityksiin, luonnollisesti huomioiden paneelin riippumattoman roolin. Näissä huomioissa ja kommentteissa korostettiin yksityisen sektorin roolia ilmastoratkaisujen tuottajana, ja toivottiin, että tiedon tuottajana ja levittäjänä ilmastopaneeli ruokkisi näiden ratkaisujen syntymistä ja käyttöönottoa. Ilmastopaneelin tuotokset leviävät yritysmaailmaan elinkeinoelämän järjestöjen kautta, mutta ilmastopaneeli voisi joidenkin haastateltavien mukaan ottaa tässä myös itse aktiivisemman osan.

4.8 Paneelin viestintä ja vuorovaikutus

Kuinka paneeli on onnistunut viestinnässä ja vuorovaikutuksessa?

Ilmastopaneelin viestintä voidaan karkeasti jakaa kahteen tyyppiin: paneelin kohdennettuun hanke- ja selvitystyöhön sekä julkiseen viestintään. Paneelin keskeinen tehtävä on tuottaa selvityksiä, raportteja ja lausuntoja ilmastopolitiikan suunnittelun ja toteuttamisen tueksi. Paneelin ydintoiminta on täten jatkuvaa viestimistä poliittisille toimijoille. Tärkeässä osassa on myös paneelin tekemä julkinen viestintä sekä vuorovaikutus sidosryhmien kanssa. Molemmat viestinnän tyypit tukevat toisiaan. Julkisella viestinnällä ja erilaisin vuorovaikutusmekanismein paneeli vaikuttaa myös yleiseen tietoisuuteen ilmastomuutoksesta ja erilaisiin sidosryhmiin, joilla voi taas olla välillinen vaikutus myös poliittisiin päätöksentekijöihin.

Haastattelujen ja kyselyn perusteella ilmastopaneelin voidaan katsoa hyödyntäneen työsään laajasti viestinnän eri keinoja, joilla se on pyrkinyt nostamaan päättäjien ja kansalaisten tietoisuutta ilmastokysymyksistä. Kyselyssä julkisen viestinnän ja näkyvyyden koettiin olevan paneelin toiminnan osa-alueena lähes yhtä merkittävää kuin paneelin lausuntojen ja merkittävämpi kuin hankkeiden aihevalinta ja kohdentaminen sekä tuotokset. Haastatteluissa painotettiin erityisesti kansalaisille suunnatulla viestinnällä saavutettua vahvaa näkyvyyttä. Paneelin todettiin myös ajoittaneen viestejään taidokkaasti sellaisiin ajankohtiin, jolloin viestit ovat saaneet myös ulkoista tukea. Paneeli oli esimerkiksi viisaasti ajoittanut IPCC:n 1,5 asteen raportin julkistamisen yhteyteen sidosryhmille suunnatun seminaarin²⁰, jonka aiheena oli Suomen ilmastotoimien kunnianhimon nostaminen vastaamaan 1,5 asteen tavoitetta.

Paneeli käyttää ulkoista viestintätoimistoa erityisesti hanketyön tulosten kiteyttämisessä ja visualisoinnissa. Viestintätoimiston kanssa yhteistyössä hiotaan raporttien ulkoasua, mietitään blogikirjoitusten aiheita ja sisältöjä, laaditaan hankkeiden lehdistötiedotteita ja järjestetään hankkeisiin liittyviä tapahtumia sekä hoidetaan paneelin verkkosivujen päivitystä ja näkyvyyttä sosiaalisessa mediassa (Twitter). Lisäksi viestintätoimisto laatii ehdotuksen paneelin viestintäsuunnitelmaksi, seuraa paneelin viestinnän tuloksellisuutta ja on antanut paneelille myös mediakoulutusta. Viestintätoimisto toteutti myös paneelin uudet verkkosivut ja päivittävät paneelin visuaalisen ilmeen.

20 Suomen ilmastopolitiikalle lisää kunnianhimoa 1,5 asteen tavoitteeseen – Suomen Ilmastopaneelin seminaari 9.11.2018. Seminaari liittyy käynnissä olevaan hankkeeseen ”Kuinka paljon ja kenen kanssa”.

ILMASTOPANEELIN NÄKYVYYS MEDIASSA

Ilmastopaneelin viestintä on arviointikauden loppupuolella ollut näkyvää. Paneelin tämänhetkisen viestintätoimiston Kaikun elokuu 2018 – huhtikuu 2019 seurannan mukaan, paneeli näkyi medioissa 127 kertaa. Aiheina olivat mm. Suomen ilmastopoliitikka, hiilinielut, hiilineutraalius, sähköautot, talvimyrskytuhot, metsäpolitiikka ja hakkuut.

Selvitykset: Paneelin elokuu 2018 – huhtikuu 2019 välisenä aikana julkaisemat selvitykset ovat saaneet näkyvyyttä valtakunnallisissa päämedioissa, maakunnallisissa ja paikallisissa lehdissä sekä erikois- ja aikakauslehdissä. Eniten ja kattavinta näkyvyyttä saivat Metsätuhoraportti (1/2019) ja Metsämalliraportti (2/2019), jotka näkyivät suurimmissa valtakunnallisissa medioissa, myös TV:ssä ja radiossa. Molemmista järjestettiin myös mediatilaisuus. Metsämalliraporttiin perustuvat Ylen jutut tavoittivat lähes 1,5 miljoonaa lukijaa.

Verkkosivut ja sosiaalinen media: Ilmastopaneelin verkkosivut uudistettiin marraskuussa 2018. Marraskuun 2018 ja huhtikuun 2019 välisenä aikana ne ovat keränneet yli 9 000 uutta kävijää ja kuukausittaiset kävijämäärät ovat vakiintuneet noin 2000. Paneelin Twitter-tili perustettiin edellisen paneelin kauden aikana joulukuussa 2014. Toukokuuhun 2019 mennessä tilillä oli 3092 seuraajaa. Paneelin Twitter-näkyvyys nousi selvästi marraskuu 2018 -tammikuussa 2019 ajanjaksolla. Tämä johtui mitä todennäköisemmin IPCC:n 1,5 asteen raportin julkaisemisesta ja paneelin tähän ajoittamista lausunnoista ja selvityksistä. Lähes 93 000 näyttökertaa tuona aikana julkaistuille twiiteille ylittää selvästi sitä edeltävät ja sen jälkeiset kolme kuukautta, jolloin twiittien näyttökerrat olivat 70 000 ja 68 000.

Arviointijakson aikana paneeli käytti kolmea eri viestintätoimistoa²¹. Paneeli joutui hankintateknisistä syistä toimimaan myös noin vuoden ilman viestintätoimiston tukea, mikä rajoitti ja samalla kuormitti paneelin toimintaa. Viestinnän sujuvuus on paneelin toiminnan ja sen vaikuttavuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää. Haastatteluissa tuli esille, että paneeli tarvitsee jatkuvaksi tuekseen viestintätoimistoa, jolla on myös substanssiosaamista paneelin käsittelemiin aiheisiin. Esimerkiksi paneelin verkkosivujen jatkuva päivitys on avainasemassa paneelin toiminnasta ja sen tuotoksista viestimisessä, ja tähän paneelin pitää yhdessä viestintätoimiston kanssa panostaa jatkossa nykyistä enemmän.

Mitkä viestintämuodot ovat olleet vaikuttavimpia?

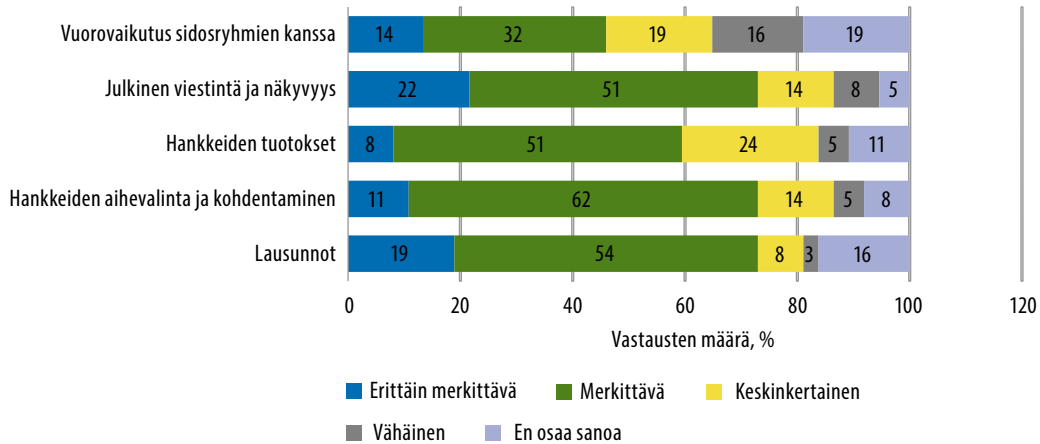
Paneelin toiminnan osa-alueet ovat kaikki viestintää, mutta viestinnän kohderyhmät, johon pyritään vaikuttamaan vaihtelevat. Lausunnoilla ja hankkeiden raporteilla ja politiikkasuosituksilla viestitään ja vaikutetaan pääasiassa poliittisiin päättäjiin. Julkinen viestintä ja näkyvyys taas on suunnattu ensisijaisesti kansalaisiin. Vuorovaikutus sidosryhmien

21 Arvioinnissa käytettiin viimeisimmän viestintätoimiston Kaikun materiaaleja.

kanssa kohdistuu erilaisiin sidosryhmiin, esim. tutkimuslaitoksiin, kansalaisjärjestöihin ja työmarkkinajärjestöihin.

Paneelin toiminnan kaikkien osa-alueiden vaikuttavuutta pidetään kyselyssä merkittävänä. Paneelin lausunnot nousevat kuitenkin kaikkein merkittävimmäksi toiminnan osa-alueeksi, mutta lähes samaan tasoon pääsee julkinen viestintä ja näkyvyys. 73 % vastaajista pitää lausuntoja ja julkista viestintää ja näkyvyyttä joko merkittävänä tai erittäin merkittävänä toiminnan osa-alueena.

Kuva 5. Arvioi seuraavien paneelin toiminnan osa-alueiden vaikuttavuutta: (n=37)

Kyselyn ja haastattelujen perusteella voidaan todeta, että paneelin viestintä poliittisten päättäjien suuntaan on ollut onnistunutta ja vaikuttavaa. Paneeli on haluttu keskustelukumppani ja sen on myös katsottu nostaneen poliittisen keskustelun tasoa.

Vuorovaikutus sidosryhmien kanssa nähdään vaikuttavuudeltaan jonkin verran vähäisempänä muihin toiminnan osa-alueisiin nähden. Paneelin vuorovaikutus sidosryhmien kanssa on kuitenkin toimintana suurelle yleisölle näkymätöntä. Lähes 20 % kyselyyn vastaajista ei osannut eritellä sidosryhmiin suunnatun vuorovaikutuksen vaikuttavuutta. Paneeli on järjestänyt aikaisemmin mainitun 1,5 asteen ilmastoseminaarin (marraskuu 2018) lisäksi esim. seminaarin kansanedustajille ja aamiaistilaisuuden. Tilaisuuksiin osallistuneet sidosryhmät ovat kokeneet ne hyödylliseksi ja toivoneet samanlaisia lisää.

Paneelin viestinnän voidaan todeta olevan resursseihin nähden onnistunutta ja sillä on saavutettu suora vaikuttavuutta. Haastatteluissa joidenkin sidosryhmien edustajat kertoivat pystyneensä hyödyntämään paneelin tuotoksia myös omissa viestintätarpeissaan.

Erityisesti paneelin tuottamaa perusmateriaalia ilmastonmuutoksesta ja sen vaikutuksista on käytetty viestintämateriaalina. Virkamiehet kokivat, että heidän osaltaan hyödynnettävyyks voisi vielä parantua, mikäli hankkeista viestittäisiin aktiivisemmin ja tulokset paketoitaisiin tiiviimmin tai tuotettaisiin lisäsynteesiä.

Mikä on paneelin suhde mediaan ja kansalaisiin?

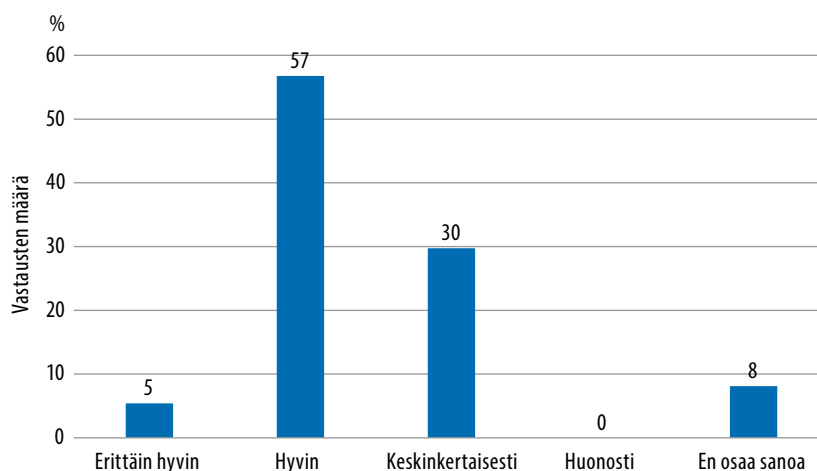
Haastatteluissa paneelin suhdetta mediaan pidettiin hyvänä ja heidän vaikuttavuuttaan mediaan ja sitä kautta myös kansalaisiin korostettiin. Paneelin nähtiin nostaneen medianäkyvyyttään ja erityisesti puheenjohtajan näkyminen valtakunnan uutisissa mainittiin useissa haastatteluista osoituksena paneelin vaikuttamisesta mediaan ja kansalaisiin.

Myös kyselyssä paneelin vaikuttavuus mediaan korostui huomattavasti muihin sidosryhmiin nähden. Kuten aikaisemmin mainittiin, 77 % vastaajista koki paneelin vaikutuksen kaikista paneelin sidosryhmistä olleen suurin juuri mediaan. Lisäksi haastatteluissa korostettiin näiden ansiosta saavutettua välillistä vaikuttavuutta myös kansanedustajiin, erityisesti vaalien läheisyydessä keväällä 2019. Monen poliitikon mainittiin lainanneen paneelia linjauksissaan ilmastokysymyksissä ennen vaaleja. Mediassa näkyvin rooli oli ehdottomasti paneelin puheenjohtajalla.

Onko viestinnällä ja vuorovaikutuksella saavutettu yhteiskunnallista vaikuttavuutta?

Kyselyssä paneelin viestinnän ja vuorovaikutuksen yhteiskunnallinen vaikutus nähtiin vähintään keskinkertaisena (30 %) tai hyvänä ja erittäin hyvänä (yhteensä 63 %). Myös haastatteluissa yhteiskunnallinen vaikuttavuus tuli selkeästi esille, ja vastauksissa korostui sekä vaikuttavuus poliittisiin päättäjiin että yleiseen mielipiteeseen.

Kuva 6. Onko paneelin viestinnällä ja vuorovaikutuksella mielestäsi saavutettu yhteiskunnallista vaikuttavuutta? (n= 37)

Jotkut haastateltavista näkivät paneelin ns. yhteiskunnallisen sillanrakentajan roolissa erityisesti tulevaisuudessa, kun ilmastomuutoksen sosiaalisten vaikutusten ja niistä nousevien konfliktien oletetaan kasvavan.

4.9 Kehitysehdotukset paneelin seuraavalle kaudelle 2020-2023

Miten paneeli voisi tehostaa vaikuttavuuttaan seuraavalla kaudella?

Arviointi ei tunnista välitöntä tarvetta muuttaa paneelin mandaattia²², tai merkittävästi uudistaa paneelin kokoa tai organisoitumista vaikuttavuuden näkökulmasta. Kansainvälisen vertailun perusteella Suomen paneeli neljällätoista panelistillaan on hiukan suurempi kuin Suomen kannalta erityisen mielenkiintoisissa verrokkimaissa (esim. Ruotsi, Tanska, Saksa, Iso-Britannia, katso luku 4.1), joissa myös panelistien tausta ja asiantuntijuus on samankaltainen. Suomen panelistien valintaprosessissa on myös tavoiteltu paneelin poikkitieteellisyttä, jota useat haastatellut toimijat arvostavat ja pitävät samalla riippumattomuutta tukevana tekijänä. Eräät haastatellut toimijat toivovat kuitenkin jatkossa lisää läpinäkyvyyttä panelistien valintaprosessiin, joka osaltaan auttaisi ylläpitämään paneelin riippumattomuutta ja tätä kautta tukisi edelleen sen työn vaikuttavuutta.

Arviointi nostaa esiin useita potentiaalisia teemoja ja kysymyksiä joihin paneeli ei vielä ole riittävästi paneutunut ja voisi asiantuntemuksellaan tuoda lisäarvoa. Luvussa 4.1 on listattu yksityiskohtaisesti osaamisen osa-alueita, joihin kyselyyn tai haastatteluun osallistuneet olisivat toivoneet vahvistusta tällä kaudella. Näiden yksityiskohtaisten kysymysten rinnalla, arvioinnissa nousee esiin useita temaattisia kokonaisuuksia ja painopistealueita, joissa Suomen ilmastopaneelilla voisi olla merkittävää vaikuttavuutta tulevalle kaudella, olettaen että riittävä osaaminen ja resurssit on varmistettu.

- Sopeutuminen on paneelissa selkeästi tunnistettu seuraavan toimikauden keskeiseksi temaattiseksi painopisteeksi, ja arviointi tukee vahvasti tätä näkemystä. Osa toimijoista näkee, että jo nykyisellä kaudella sopeutumisen osaamista olisi pitänyt olla vahvemmin mukana, huomioiden monien ilmastoriskien realisoituminen oletettua aiemmin ja merkittävämmiin.

22 Ainoa kysymys, jonka yhteydessä eräät haastatellut tahot nostivat esiin mahdollisen tarpeen lainmuutokseen, liittyy EU:n pitkän aikavälin suunnitelmaan, jossa otetaan nielut mukaan, ja tästä johtuen vastaava näkökulma olisi erikseen otettava huomioon ilmastolain kirjauksessa.

- Monet haastatellut ja kyselyyn osallistuneet painottavat tarvetta jatkossa vahvistaa paneelin omaa osaamista ja vuoropuhelua teknologia- ja liiketoimintaosaajien kanssa. Monet toivoivat, että paneeli tätä kautta ottaisi vahvemmin agendalleen ilmastonmuutoksen ratkaisut, huomioiden myös suomalaisten toimijoiden ”kädenjäljen” globaalissa tarkastelussa.
- Toive kansainvälisen näkökulman huomioimiseen kaikessa paneelin työssä nousi esiin liiketoimintamahdollisuuksia painottavissa kommenteissa, kulutus- ja tuotantovalintojen merkitystä sekä erityisesti metsien käytön globaaleja ilmastovaikutuksia painottavissa kommenteissa. Tähän kokonaisuuteen liittyvät myös toiveet paneelin rahoituspuolen osaamisen vahvistamiseen. Vaikka finanssipuolella useat aloitteet edistävät kestävämpää rahoitussektoria, monet haastatellut huomauttivat, että rahoituksen puute on edelleen yksi keskeisistä pulonkaloista vähähiilisten ratkaisujen sekä erityisesti sopeutumistoinmenpiteiden toteuttamiseen riittävällä skaalalla ja vauhdilla.
- Keskeinen temaattinen aihe, johon jatkossa toivotaan paneelin tukea, on yhteiskunnan kokonaisvaltainen siirtyminen, ns. transformaatio hiilineutraaliin ja ilmastokestävään tulevaisuuteen. Esimerkiksi Tanskan ilmastopaneelilla tällainen ”transformaatiotarkastelu” on kiinteä osa sen mandaattia. Tässä yhteydessä paneelilta toivotaan tieteellistä synteisiä siitä, miten ilmastohaasteen ratkaisu linkittyy muihin yhteiskunnallisiin kehityshaasteisiin, mitkä ovat synergiat ja ristiriidat muiden kestävä kehityksen (ns. SDG) tavoitteiden kanssa, mistä on tehty vähähiilinen kiertotalous. Erityisenä kysymyksenä monet haastatellut nostavat esiin ilmastonmuutoksen ja luonnon monimuotoisuuden kytkennät, johon paneelilta toivotaan panostusta seuraavalla kaudella.²³ Monet toivovat paneelin tuottavan taustamateriaalia poliittiseen valmisteluun ja keskusteluun siitä minkälaisia polkuja transformaatios toteuttamiseksi on olemassa, minkälaisia kokonaistaloudellisia vaikutuksia eri vaihtoehdoilla olisi ja miten transformaatio toteutetaan oikeudenmukaisesti.
- Paneelin viestinnän kehittäminen nousee kattavasti esiin arvioinnissa läpileikkaavana keinona parantaa paneelin vaikuttavuutta (tätä kysymystä käsitellään erikseen resursointia käsittelevässä kohdassa alla).

23 Myös ”Kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumis suunnitelman 2022 toimeenpanon väliarviointi” (2019) suosittelee paneelin ottavan tämän yhteyden jatkossa entistä vahvemmin agendalleen.

Kansallisen ilmastonmuutoksen sopeutumis suunnitelman 2022 toimeenpanon väliarviointi (3/2019), Mäkinen, Kirsi; Sorvali, Jaana; Lipsanen, Anna; Hildén, Mikael

Kokonaisuutena moninaiset ehdotukset ja toiveet, joita paneelin agendalle on esitetty, osoittavat että paneelilla on ”vetovoimaa”, sen toiminnalla nähdään olevan vaikuttavuutta ja sen toivotaan ottavan kantaa yhä moninaisemmin ilmastohaasteeseen. Toisaalta haastatellut tahot pääosin ymmärtävät, että paneelin mandaatti on ennen kaikkea tukea poliittista valmistelua ja päätöksentekoa syntetisoimalla ja viestimällä ilmastotieteen keskeisistä tuloksista, ja soveltavampi tutkimus on lähtökohtaisesti muiden heiniä. Tässä yhteydessä monet haastatellut tahot painottavat, että paneelin ei toivota ottavan kantaa arvokeskusteluihin tai lähtevän mukaan poliittiseen keskusteluun siitä mikä esim. transformaatiopoliitista olisi paras.

Edellyttääkö vaikuttavuuden lisääminen esim. toiminnan suunnitelmallisuuden lisäämistä, ja/tai ketteryuden vahvistamista?

Kokonaisuutena arvioinnin perusteella voidaan todeta, että paneeli on onnistunut löytämään toimivan balanssin ennakoivan ja reaktiivisen lähestymistavan suhteen. Paneeli on itse valitsemillaan teemoilla tullut ulos ajankohtina, jolloin riippumattomalle, tieteellisen tiedon suomeen räätäloidylle syntetisoinnille – esim. IPCC 1,5 asteen raportin julkaisun yhteydessä, tai metsien ilmastovaikutuksista käydyin keskustelun pohjaksi – on ollut selkeä tilaus. Toisaalta paneeli on kyennyt reagoimaan sille tulleisiin pyyntöihin ja toiveisiin. -

Monet toimijat näkisivät kuitenkin tilaa vielä aktiivisemmalle vuoropuhelulle ilmastopaneelin ja sidosryhmien kanssa, ilman että saavutettu riippumattomuus olisi uhattuna.²⁴ Myös vuonna 2018 laadittu ilmastopaneelin itsearviointi²⁵ ehdotti astetta systemaattisempaa otetta keskeisten sidosryhmien tarpeiden kartoittamiseen nykyistä aktiivisemmän vuoropuhelun kautta, keinona parantaa paneelin työn ennakoivuutta ja vaikuttavuutta.²⁶ Tällainen paneelin sisäinen työkartta kuvaisi missä kohdissa paneeli haluaisi vaikuttaa eri päätöksentekoprosesseihin ja mitä kanavia käyttäen – eli kartta toimisi ennakoivana vaikuttavuuskarttana strategiatyön pohjaksi.

Vaikka yllä kuvattu vuoropuhelu asettaa lisäpaineita paneelin resurssien käytölle, toisaalta se voi palvella vaikuttavuuden edelleen tehostamista esimerkiksi auttamalla tunnistamaan nousevia tutkimusteemoja ja tietoaukkoja, joissa paneelilla voisi olla lisäarvoa annettavana. Toisaalta se voi myös auttaa kohdistamaan paneelin viestintää entistä osuvammin niihin kysymyksiin, joihin poliittinen valmistelu suuntautuu ja/tai joissa julkinen keskustelu

24 Paneelin asettamiskirje (1/2016) myös toteaa, että paneelin tehtävä on vahvistaa ilmastopolitiikan ja tiedeyhteisön välistä vuorovaikutusta sekä aikaansaada tutkimustiedon ja asiantuntijankemeyksen valossa julkista keskustelua.

25 Ilmastopaneelin itsearviointi (3/2018), Gaia Consulting

26 Tällaisen aktiivisen vuoropuhelun käyminen mm yksityisen sektorin kanssa, työmarkkinaosapuolien sekä kansalaisjärjestöjen kanssa on eksplisiittisesti kirjattu esimerkiksi Tanskan ilmastopaneelin mandaattiin.

tarvitsee vahvempaa tieteellistä selkänojaa. Vaikuttavuutta jää myös saavuttamatta siitä syystä, että viestintäkapasiteetin puutteessa hiukan vanhemmat paneelin julkaisut tai lausunnot, saattavat jäädä uudelleenhyödyntämättä jonkin paneelin aiemmin tutkiman teeman noustessa uudelleen agendalle.

Selkeä, erillinen ja vielä hyödyntämätön vaikuttavuuspotentiali liittyy ilmastolain kirjaukseen vuosiraportoinnista (lain mukainen ilmastovuosikertomus). Tänä vuonna julkaistavan ensimmäisen ilmastovuosikertomuksen myötä paneelilla voisi olla merkittävä systemaattinen rooli antaa näkemyksensä, esimerkiksi lausunnon muodossa, kyseisen raportin sisällystään tieteellisestä näkökulmasta. Paneelit useissa muissa maissa toimivat jo näin. Vuosiraportoinnin käyttöönoton myötä paneeli voisi tehdä nykyistä ennakoivammin arvioita siitä, missä suunnitelmien toteutuksen pullonkaulat ovat, ja mihin Suomessa kannattaisi panostaa enemmän, jotta suunnitelmissa asetetut tavoitteet – niin hillinnan kuin sopeutumisen suhteen – voitaisiin saavuttaa.

Tulisiko resursointia kehittää seuraavalla kaudella, jos kyllä, miten?

Organisoinnin kannalta arviointi nostaa esiin panelistien resurssirajoitteet. Useat panelistit tekevät panelistin työtä oman toimensa ohella, eivätkä aina saa edes kirjata paneelityöhön tehtyjä tunteja oman organisaationsa työtunneiksi. Aikaan ja rahoitukseen liittyvät rajoitteet saattavat estää panelistien asiantuntemuksen täysimääräisen hyödyntämisen tarvittavalla hetkellä.

Kansainvälinen vertailu eri maiden ilmastopaneelin toiminnasta paljastaa merkittäviä eroja paneelien toimintatavoissa, organisoitumisessa sekä resursoinnissa (katso infolaatikko luvussa 4.1). Kuten aiemmissa luvuissa on kuvattu, Suomen paneeli on löytänyt oman toimintatapansa, ja saavuttaa maltillisilla paneelin toimintaan erikseen varatuilla resursseilla merkittävää vaikuttavuutta. Resurssien lisääminen olisi perusteltua useista arvioinnissa tunnistetuista syistä, mutta vaikuttavuuden lisääminen edellyttäisi hyvin todennäköisesti samalla organisoitumisen ja toimintatapojen muutoksia, jotta lisäresurssit mahdollistaisivat panelistien käyttäen lisää aikaa paneelin työhön. Paneelin kokoonpanon laajentamista ja panelistien lukumäärän nostamista ei nostettu esiin arvioinnin kyselyssä tai haastattelussa hyvänä keinona lisätä paneelin vaikuttavuutta.

Kokonaisuutena resursoinnin kehittämisessä nousee esiin neljä prioriteettialuetta. Arviointi tukee näkemystä siitä, että paneelin sihteeristöä tulisi vahvistaa tavalla, joka vapauttaa panelistien aikaa itse tutkimustyöhön, syntetisoivien selvitysten ja lausuntojen laatimiseen. Vakituinen tiedesihteeristö voisi myös koordinoita vuoropuhelua eri sidosryhmien kanssa sekä vahvistaisi institutionaalista muistia ja oppimista, ja näin tukisi jatkuvuuden turvaamista paneelien kausien yli. Vahvemman sihteeristön tehtäviin voisi kuulua myös hankkeiden taustatyön tekemistä, hankkeiden sisäistä koordinoitua, aikatauluissa

pysyvyyden varmistamista ja hankkeiden tulosten viestintäkärkien ehdottamista. Sihteeristö voisi koostua esimerkiksi neljästä osa-aikaisesta post-doc-tutkijasta, jotka ovat ilmastomuutoksen ja -politiikan asiantuntijoita.

Aiemmin kuvattu työkartta voisi samanaikaisesti parantaa paneelin vaikuttavuutta helpottamalla panelistien ja tutkimusorganisaatioidensa resursoinnin ja ajankäytön ennakkointia. Paneelin tutkijoiden, vähintään puheenjohtajiston työtaakkaa olisi syytä järjeistää, ja tässä suhteessa tutkijaorganisaatioistaan heille olisi taattava riittävä määrä paneelin työhön allukoitua resurssia.

Arviointi tunnistaa tarpeen kehittää paneelin viestintää usein eri tavoin, ja tämä tapahtuisi optimaalisesti sihteeristön omassa huomassa ja/tai ohjauksessa. Kokonaisuutena panostuksella viestintään nähdään merkittävää mahdollisuus isoon "vipuvaikutukseen", eli kohutuullisen pienellä lisäpanostuksella paneelin viestintään olisi mahdollisuus saada moninkertainen parannus paneelin työn vaikuttavuuteen.

5 Yhteenveto ja suositukset

Ilmastopaneeli on kokonaisuutena onnistunut täyttämään hyvin roolin, joka mandaatisaan sille on asetettu. Useimmat haastateltavat olisivat varovaisia tekemään suurempia muutoksia paneelin ja sen toimintatapoihin – todeten ”jos se ei ole rikki, älä korjaa sitä”.

Vaikka paneeli on toiminut jo ennen ilmastolain kautta, on se kuitenkin edelleen hyvin nuori toimielin, jonka tehtävä on kontribuoida yhden 2000-luvun keskeisimmän yhteiskunnallisen haasteen ratkaisuun. Ilmastonmuutos koskettaa kaikkia yhteiskunnan eri sektoreita ja toimijoita. Ei siten ole yllättävää, että arviointi tunnistaa useita kohteita ja vaihtoehtoisia ehdotuksia paneelin toiminnan edelleen kehittämiseksi kaudella 2020-2023.

Tässä luvussa on vedetty yhteen arvioinnin keskeiset tulokset ja esitetty arvioinnin perusteella laaditut suositukset. Analyysi osoittaa paneelin organisoitumisen ja toimintatapojen linkittyvän monin tavoin sen riippumattomuuteen ja vaikuttavuuteen – samoin tässä esitetyt suositukset linkittyvät monin tavoin toisiinsa, ja niitä suositellaan käsiteltävän kokonaisuutena paneelin toimintaa kehitettäessä.

1. Paneelin kokoonpano ja organisoituminen toimii hyvin, mutta toiminta on kriittisillä rajoilla useassa kohdassa

Arvioinnin perusteella paneelin kokoa ja organisoitumista ei ole tarvetta merkittävästi muuttaa. Sen sijaan resursointia tulisi kehittää tavalla, joka turvaa paneelin kestävän toiminnan ja pitkäjänteisen kehittämisen. Paneelin työn suunnitelmallisuuden kehittäminen nousee myös esiin keinona tehostaa paneelin toimintaa ja sen vaikuttavuutta.

Suosituks:

- 1.1 Paneelin sihteeristöä tulee vahvistaa ”tiedesihteeristön suuntaan”, vapauttaen panelistien resursseja itse tutkimustyöhön, syntetisoivien selvitysten ja lausuntojen laatimiseen.

- 1.2 Paneelin tutkijoiden, vähintään puheenjohtajiston, työtaakkaa olisi syytä järkeistää, ja heille olisi taattava riittävä määrä erityisesti paneelin työhön allokoitua resurssia.
- 1.3 Vakituisen tiedesihteeristön tehtävänä olisi tehostaa paneelin sisäistä koordinaatioita, edistää paneelin vuoropuhelua eri sidosryhmien kanssa sekä vahvistaa paneelin institutionaalista oppimista ja jatkuvuutta kausien yli. Lisäksi sihteeristön tehtäviin voisi kuulua myös hankkeiden taustatyön tekemistä, hankkeiden koordinaatiota ja aikatauluissa pysyvyyden varmistamista. Sihteeristön tulisi myös koordinoita ja suunnitella paneelin viestintää (katso erilliset suositukset viestinnästä).
- 1.4 Paneelin tulisi laatia toimikaudelleen kokonaissuunnitelma, ja vähintään vuosittain päivitettävä ”työkartta”, joka palvelee panelistien ja tutkimusorganisaatioidensa resursoinnin ja ajankäytön ennakointia, sekä jättää paremmin tilaa myös ketterälle reagoinnille mm. ulkopuolisiin pyyntöihin. Tällainen ”työkartta” palvelee myös paneelin vuoropuhelua sidosryhmien kanssa ja viestii paneelin kohderyhmille selkeästi mitä paneelilta on odotettavissa ja milloin. Työkarttaa on tarpeen päivittää aika ajoin, esimerkiksi vuosittain, teemojen ajankohtaisuuden varmistamiseksi.

2. Riippumattomuus on saavutettu, mutta kyseessä on keskeinen onnistumisen edellytys, jota on jatkuvasti optimoitava ja varjeltava

Paneeli on saavuttamat aseman uskottavana ja riippumattomana tiedeyhteisön ilmastotiedon syntetisoijana. Arvioinnin yhteydessä tehdyssä kyselyssä 84% vastaajista näkee paneelin riippumattomuuden toteutuneen hyvin tai erittäin hyvin. Riippumattomuuden vaaliminen vaatii kuitenkin jatkuvaa huomiota. Sitä on jatkuvasti varjeltava ja kehitettävä ottaen huomioon ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen valtavirtaistumisen yhteiskunnan kaikille sektoreille sekä samanaikaisesti ilmastonmuutoksesta viestivien määrän nopean lisääntymisen.

Suositukset:

- 2.1 Paneelin tulee jatkossakin määrätietoisesti pitää huolta riippumattomuutensa säilyttämisestä tavalla, joka palvelee optimaalisesti sen laissa kirjattua tehtävää. Riippumattomuuden säilyttäminen edellyttää sen vaalimista niin kokonaisuutena kuin yksittäisten panelistien riippumattomuuden näkökulmasta.
- 2.2 Paneelin olisi suositeltavaa säännöllisesti ja johdonmukaisesti arvioida taseapainoa riippumattomuuden ja vaikuttavuuden välillä. Kysymystä on käsitelty paneelin edellisessä arvioinnissa sekä vuoden 2018 itsearvioinnissa, ja jatkossa tarkastelun systematisointi voisi palvella niin paneelia kuin sen

sidosryhmiä, olettaen paneelin jatkaessa toimintaansa tulevina vuosina ja vuosikymmeninä.

- 2.3 Paneeliin kohdistuu kasvavia paineita reagoida, joskus erittäin nopeastikin, erilaisiin pyyntöihin. Koska keskeinen lisäarvo paneelin tuotoksissa ja lausunnoissa muodostuu siitä, että kyseessä on koko poikkitieteellisen paneelin näkemys, on erittäin tärkeää jatkossa varmistaa (mm. sihteeristöä ja resursointia vahvistamalla), että paneeli kykenee koordinoitusti tuottamaan näkemyksensä – riippumatta miten ja kenen toimesta näkemys viestitään.
- 2.4 Paneelin eri prosessien läpinäkyvyyden parantaminen on suositeltava keino ennaltaehkäistä riippumattomuuteen mahdollisesti kohdistuvia kysymyksiä. Näitä prosesseja erityisesti panelistien valintaprosessi ja hankkeiden priorisointi- ja valintaprosessi (ml. panelistien mahdollinen itsensä jääväminen).

3. **Paneelin vaikuttavuus on noussut merkittävälle tasolle, mutta onko saavuttanut rajansa?**

Arvioinnin perusteella paneelilla on ollut laajasti vaikuttavuutta suomalaisen ilmastokeskusteluun ja sen tason nostamiseen. Vaikka myös monet muut tahot ovat kontribuoineet ilmastopolitiikan valmisteluun sekä julkiseen keskusteluun, voidaan paneelin välittömiä kädenjälkiä nähdä mm. KAISUn kehityksessä, 1,5 asteen tavoitteen integroimisessa suomalaisen keskusteluun pitkän aikavälin ilmastopolitiikan kunnianhimon tasosta sekä esimerkiksi kahdeksan puolueen ilmastositoumuksen mahdollistamisessa marraskuussa 2018. Paneelin toiminnan on koettu vaikuttaneen laajasti niin eduskunnassa, ministeriöissä, järjestöissä (niin kansalaisjärjestöissä kuin elinkeinoelämän tai työntekijöiden keskusjärjestöissä) kuin eri ministereiden ja presidentin taholta. Myös media on kattavasti hyödyntänyt ilmastopaneelin kirjallisia tuotoksia sekä paneelin jäseniä ilmastomuutokseen liittyvässä uutisoinnissaan. Paneelin priorisoimista teemoista selkeää yhteiskunnallista vaikuttavuutta on havaittavissa metsä-, liikenne- ja hiilineuraalisuusteemoilla.

Suosituks:

- 3.1 Paneelin vaikuttavuuden ylläpitäminen ja kehittäminen edellyttää teollisesti korkeatasoisen osaamisen varmistamista myös paneeliin tulevalle kaudelle 2020-2023. Yksittäisten kysymysten lisäksi (katso luku 4.1), arviointi nostaa esiin joukon teemoja joihin paneelin toivotaan fokuoivan aiempaa vahvemmin tulevalla kaudella. Näitä teemoja ovat mm. sopeutuminen, oikeudenmukainen siirtymä hiilineutraaliin ja ilmastokestävään talouteen, ilmastoratkaisujen ja luonnon monimuotoisuuden kytkennät, nielujen merkitys, yhteiskunnan digitalisaatio, sähköistyminen ja uudet

- energiateknologiat sekä suomalaiset liiketoimintaratkaisut (ja ns. kädenjälki), kaikkia näitä niin kansallisesta kuin kansainvälisestä näkökulmasta.
- 3.2 Paneelilla on potentiaalia vahvistaa vaikuttavuutta edelleen kehittämällä vuorovaikutusta keskeisten sidosryhmien kanssa. Arviointi nostaa esiin erityisenä ryhmänä ilmastopolitiikkaa valmistelevat virkamiehet (TEM, MMM ja LVM:n nimeämien ns. yhdys henkilöiden lisäksi), eduskunnan valiokunnat ja kansanedustajat sekä suosituksen räätälöidä entistä paremmin paneelin tuotosten esitystapoja ja tulosten syntetisointia heidän tarpeisiin sopivaksi.
- 3.3 Arviointi suosittelee vuoropuhelun aktivoimista myös muiden keskeisten sidosryhmien kanssa keinona parantaa paneelin työn ennakoivuutta ja vaikuttavuutta. Aktiivisempi vuorovaikutus yksityisen sektorin kanssa voisi puolestaan palvella ratkaisukeskeisempää otetta paneelin lähestymistavassa. Arvioinnissa nousee esiin myös ehdotus mahdollisesta kansalaisaloite-tyyppisestä tavasta ehdottaa paneelille selvityssaiheita, keinona vahvistaa kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa Suomen ilmastopolitiikan suunnitteluun, ja tätä kautta lisätä sitoutumista ilmastotoimiin.
- 3.4 Ilmastopaneelin tulee mandaattinsa mukaisesti analysoida ja kommentoida jatkossa eduskunnalle laadittavia vuosikertomuksia. Riippuen tulevien raporttien sisällöstä ja paneelin lähestymistavasta, tämä voi muodostaa merkittävän vaikutuskanavan paneelille Suomen ilmastopolitiikan sparraamisessa 1,5 asteen tavoitteen mukaiseksi sekä sopeutumistoimien edistämiseksi riittävällä nopeudella.

4. Tiedepohjaiselle ja ymmärrettävälle viestinnälle on kasvavaa tilausta, mutta kilpailu ilmastokysymysten viestinnässä kiristyy

Ilmastokysymyksen integroitua yhä kattavammin päätöksentekoon yhteiskunnan eri sektoreilla ja tasoilla, myös viestintä haasteista ja ratkaisuista monipuolistuu – niin laadun kuin sisällön suhteen nopeasti. Paneeli on tässä kentässä kyennyt menestyksekkäästi hyödyntämään kilpailuvalttejaan tiedepohjaisena ja riippumattomana, lainmukaisesti asetettuna toimijana. Paneeli on kyennyt kattavasti vaikuttamaan keskeisiin sidosryhmiin Suomessa ja paneelin työ on saanut merkittävää medianäkyvyyttä erityisesti IPCC 1,5 asteen raportin julkaisun jälkeen, mutta paneelin oma, proaktiivinen viestinnällinen osaaminen ja toteutus tunnistetaan arvioinnissa selkeäksi kehityskohteeksi.

Suosituksset:

- 4.1 Paneelin tulee ottaa viestintäänsä strateginen ote, systematisoida ja tehostaa viestintää kokonaisuutena ja varata sille riittävät resurssit. Arvioinnin perusteella panostuksilla viestintään olisi merkittävä mahdollisuus isoon ”vipuvaikutukseen”, eli kohtuullisen pienellä lisäpanostuksella paneelin viestintään olisi mahdollisuus saada moninkertainen parannus paneelin työn vaikuttavuuteen.
- 4.2 Arviointi suosittelee myös viestinnän näkökulmasta, että paneelin sihteeristöä vahvistetaan, jotta viestinnän suunnittelu ja toteutus tapahtuu enemmän paneelin huomassa. Kyseisen sihteeristön kompetenssiin tulee jatkossa kuulua tiedeviestinnällinen osaaminen, joka palvelee tehokkaammin panelisteja sekä auttaa räätälöimään paneelin julkaisut, lausunnot ja muut tuotokset eri sidosryhmien tarpeisiin.
- 4.3 Paneelin on hyvä osana strategisempaa otetta viestintään hakea linjausta siihen, miten se jatkossa kontribuoi laajemmin ilmastokeskusteluun Suomessa. Ilmastolain tarkoituksena on vahvistaa eduskunnan ja yleisön mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa Suomen ilmastopolitiikan suunnitteluun, mutta laki ei erikseen toteuta paneelin viestinnästä²⁷. Paneelin selvitykset ja lausunnot saavat usein laajasti julkisuutta ja paneelin toivotaan usein osallistuvan julkisiin keskusteluihin ilmastokysymyksissä.

27 Esimerkiksi Tanskan paneelin mandaatti edellyttää, että paneeli kontribuoi julkiseen ilmastokeskusteluun.

Liite 1: Haastatellut henkilöt

Arvioinnissa haastateltiin yhteensä 32 henkilöä.

Paavo-Petri Ahonen	OKM
Otto Bruun	Suomen Luonnonsuojeluliitto
Magnus Cederlöf	YM
Heikki Granholm	MMM
Satu Hassi	Ympäristövaliokunta
Pirkko Heikinheimo	YM
Outi Honkatukia	YM
Riku Huttunen	TEM
Ari Jalonen	Liikenne- ja viestintävaliokunta
Marja Järvelä	Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntapolitiikka
Saara Jääskeläinen	LVM
Matti Kahra	EK
Anne Kalmari	Maa- ja metsätalousvaliokunta
Jouni Keronen	Climate Leadership Coalition
Maria Kopsakangas-Savolainen	Oulun yliopisto, energiatalous
Kati Kulovesi	Itä-Suomen yliopisto, ympäristöoikeus
Martti Kätkä	Teknologiateollisuus
Harri Laurikka	Bioenergia ry
Jukka Leskelä	Energiateollisuus
Sanna Lötjönen	Helsingin yliopisto
Hanna Mattila	Sitra
Jussi Nikula	WWF
Markku Ollikainen	Helsingin yliopisto, ympäristöekonomia
Markku Pakkanen	Liikenne- ja viestintävaliokunta
Janne Peljo	Sitra
Tuomas Rautanen	Sisäministeriö
Taru Savolainen	Bitapura
Helena Soimakallio	Teknologiateollisuus
Johanna Särkijärvi	LVM
Juhani Tirkkonen	TEM
Tatu Torniainen	MMM
Birgitta Vainio-Mattila	MMM
Tuula Varis	YM

Liite 2: Haastattelurunko

Haastattelurunko: Ilmastopaneelin ensimmäisen ilmastolain mukaisen toimikauden (2016-2019) arviointi

Taustaa: Ilmastolain (2015) mukaan Suomen ilmastopaneeli on asetettu tieteelliseksi ja riippumattomaksi asiantuntijaelimeksi ilmastopolitiikan suunnittelun ja sitä koskevan päätöksenteon tueksi. Sen tehtävänä on ilmastopolitiikan suunnittelua ja seuranta varten koostaa ja eritellä tieteellistä tietoa ilmastomuutoksen hillitsemisestä ja siihen sopeutumisesta. Ilmastopaneelilta on myös pyydettävä lausunnot ilmastolain mukaisista suunnitelmista.

Paneelissa on tällä hetkellä 14 ilmastopolitiikan kannalta keskeisten tieteenalojen huippututkijaa. Paneelin työtä avustaa 2 sihteeriä, ja sen työtä koordinoi ympäristöministeriö. Muista keskeisistä ministeriöistä (LVM, MMM, TEM) on nimetty yhdyshenkilöt, jotka myös osallistuvat paneelin kokouksiin. Ministeriöiden edustajat eivät osallistu paneelin selvitystoimintaan.

Paneelin toimintakehikko ja organisoituminen

1. Onko ilmastopaneelissa mielestäsi riittävästi asiantuntemusta eri ilmastopolitiikan aloilta?
2. Ovatko ilmastopaneelin toimintatavat mielestäsi asianmukaisia ja tehokkaita?

Paneelin riippumattomuus

3. Miten ilmastolaissa asetettu vaatimus paneelin riippumattomuudesta on mielestäsi toteutunut? Ja onko se mahdollisesti edistänyt työn vaikuttavuutta?

Paneelin vaikuttavuus

4. Onko paneelin toiminnalla ollut vaikutusta ilmastolain toimeenpanoon? Millainen tämä vaikutus on ollut?
5. Ovatko paneelin priorisoimat selvitysaieheet olleet mielestäsi tarkoituksenmukaisia ilmastopolitiikan tekemisen näkökulmasta?
6. Millä priorisoiduilla selvitysaieheilla on ollut eniten vaikuttavuutta kansalliseen ilmastopolitiikkaan ja julkiseen keskusteluun?
7. Mihin sidosryhmiin ja toimijoihin paneelilla on mielestäsi ollut eniten vaikutusta, ja miksi?
8. Onko paneelin viestinnällä ja vuorovaikutuksella saavutettu yhteiskunnallista vaikuttavuutta?

Kehitysehdotukset seuraavalle kaudelle 2020-2023

9. Miten paneeli voisi mielestäsi tehostaa vaikuttavuuttaan seuraavalla kaudella?
10. Tuleeko mieleesi muita kehitysehdotuksia paneelin toimintaan?

Liite 3: Ilmastopaneelin hankkeet toimikaudella 2016-2019

HANKEKUVAUS	HANKKEEN TUOTOKSET JA SIDOSRYHMIEN OSALLISTAMINEN	AIKA
HANKKEEN NIMI (HANKKEEN VASTUUTAHO(T) JA OSALLISTUVAT PANELISTIT)		
Sähköautojen ilmasto- ja kustannusvaikutukset kuluttajille (Markku Ollikainen, Jyri Seppälä, Heikki Liimatainen)		
Selvityksen tarkoituksena on koota yhteen ja tuoda kuluttajien ja päätöksentekijöiden tietoon sähköautoihin liittyvät ilmasto- ja muuta seikat mahdollisemman selkeässä muodossa. Samalla tavoitteena on luoda kuluttajavalintojen pohjaksi tietopohja ja laskentatyökalu, jolla sähkö- ja polttomoottoriautojen kustannukset ja kasvihuonekaasupäästöt autojen koko elinkaaren osalta jäsentyvät kuluttajien päätöksenteon kannalta ymmärrettävään muotoon.	Nettipohjainen laskuri, joka sisältää myös laskennan dokumentoinnin Lyhyt raportti	Käynnissä
Kotimaisen puuraaka-aineen lisääntyvä käyttö – määrät eri tarpeisiin ja vaikutukset nieluihin, päästöihin ja EU:n LULUCF-asetuksen toteutumiseen (Markku Kanninen, Markku Ollikainen, Maria Kopsakangas-Savolainen)		
Hankkeen tavoitteena on selventää kotimaisen puuraaka-aineen käytön määrää Suomen pyrkiessä nykyistä kunniahimoisempiin kasvihuonekaasupäästötavoitteisiin ja lisääntyvään biotalouskäyttöön sekä arvioida lisääntyvän käytön vaikutukset nieluihin, päästöihin ja EU:n LULUCF-sektorin toteutumiseen. Työssä kartoitetaan puunkäytön tarpeet Suomen nykyisten päästö- ja hiilineutraaliustavoitteiden sekä kunniahimoisemman päästövähennyspolun hillintäskenaarioiden näkökulmista.	Raportti/kirjallisuusselvitys (perustietoa Suomen metsien tulevaisuuden hakkuu- ja hyödyntämispoluille), tutkimus-/mallinnustiedon hyödyntäminen, toimijoiden haastattelut	Käynnissä
Muistio: sopeutumisen suuntaviivat ilmastopolitiikassa (Timo Lanki, Marja Järvelä)		
Muistion tarkoituksena on auttaa kohdentamaan Ilmastopaneelin tulevia selvityshankkeita sopeutumispolitiikan valmistelun tueksi. Sen taustatyönä tarkastellaan Ilmastopaneelin kuluneen toimintakauden hankkeita, kansainvälistä sopeutumiskirjallisuutta ja muita relevantteja julkaisuja. Tarkastelussa keskitytään kolmeen teemaan: Sopeutumisen haasteet elinkeinojen ja infrastruktuurin kannalta, kansallisen ja kansainvälisen sopeutumispolitiikan arviointi, terveys ja sopeutuminen.	Muistio	Käynnissä
Kuinka paljon ja kenen kanssa – katsaus päästöjen pitkän aikavälin vähennystarpeisiin ja ilmastotyön tehostamiseen (Kati Kulovesi, Markku Ollikainen, Yrjö Viisanen, Lassi Linnanen, Kristiina Regina, Jyri Seppälä, Marja Järvelä, Miimu Airaksinen)		
Hankkeessa luodaan kuva tieteen viestistä hillinnän tilan ja tarpeiden suhteen sekä näkemys keskeisimmistä edistettävistä toimista. Raportissa käsitellään ilmastotieteen sanomaa ilmastonmuutoksen etenemisestä ja päästöjen vähentämistarpeista, Pariisin sopimuksen toimeenpanon etenemistä, Suomen päästöjen vähentämispolkuja 90 % vähentämistavoitteella vuoteen 2050 mennessä, ilmastotalkoisiin osallistuvan toimijakunnan laajentamista Suomessa, sekä YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden ja ilmastotoimien parempaa yhdistämistä.	Raportti, policy brief ja infograafeja. Seminaari (11/2018), jossa sekä kansainvälisiä, että suomalaisia puhujia.	Käynnissä

Ilmastotoimien sosiaalinen hyväksyttävyyys (Maria Järvelä)		
Selvityshankkeessa identifoidaan ja eritellään ilmastotoimien sosiaalisen hyväksyttävyyden kriteereitä sellaisilla ilmastotoimien sektoreilla, joilla on suoria vaikutuksia ihmisten arkielämän ehtoihin, ajankäyttöön ja elämäntavan muotoiluun.	Kirjallisuuskatsaus, asiantuntijoiden ja kansalaisjärjestöjen edustajien brain storming -keskustelu (perustuen Osallistamishankkeen (2019) työpajatuloksiin)	Käynnissä
Kuluttajanäkökulma ilmastopoliittikaan (Lassi Linnanen)		
Hankkeessa selkeytetään ja jäsennetään kuluttajanäkökulman käsittelyä ilmastopoliittikan yhteydessä. Hankkeen selvitys antaa konkreettisia esimerkkejä mahdollisista ilmastomuutoksen hillinnän poluista, joita voidaan hyödyntää poliittisessa päätöksenteossa.	Kirjallisuus selvitys, asiantuntijahaastattelut, vuorovaikutteinen sidosryhmäprosessi, (kolme työpajaa), synteesi taustaselvityksistä	Käynnissä
Ilmastokasvatus (Ilkka Ratinen)		
Hankkeessa kerätään ideoita nuorilta ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja tuetaan heitä ilmastomuutoksen aiheuttamiin muutoksiin sopeutumisessa. Samalla kartoitetaan nuorten ilmastomuutokseen liittyviä asenteita ja huolia. Tavoitteena on, että suuri yleisö, koululaiset ja opiskelijat voisivat osallistua ilmastotyöhön paremmin. Hanke on jatkoa Ilmastopaneelin ilmastokasvatusselvitykselle (2015).	Oppijoiden yhteisö (Community of Learners), jonka tavoitteena on luoda uusia ratkaisukeskeisiä materiaaleja ilmastokasvatuksen tueksi.	Käynnissä
Hiilineutraalius ilmastopoliitikassa (Jyri Seppälä)		
Hankkeessa selkeytetään valtioiden, maakuntien ja kuntien ilmastopoliittikan tavoitteena olevaa hiilineutraaliuden käsitettä ja linjataan sen saavuttamiseen liittyvät pelisäännöt ja kompensatiot. Työssä tarkastellaan hiilineutraaliuden saavuttamista ajallisesti, alueellisesti sekä ilmastopoliittisten näkökulmasta.	Selvitykset viidestä kokonaisuudesta, sidosryhmäseminaari, synteisiraportti	Käynnissä
Ilmastomuutos ja vesihuolto: varautuminen ja terveysvaikutukset (Timo Lanki)		
Hankkeessa luodaan kokonaiskuva siitä, millainen tilanne Suomessa on ilmastomuutokseen varautumisessa vesihuollon osalta. Selvityksen tuloksia voidaan hyödyntää talousvesilaitosten toimenpideohjelmassa ja tulevaisuuden investointien suunnittelussa.	Kyselytutkimus, mallinnus talousveden laadun vaikutuksista ihmisten terveyteen, arvio vesihuoltoon liittyvien terveyshaittojen ja niihin varautumisen kustannuksista.	Käynnissä
LULUCF-asetus ja metsien vertailutaso (Antti Asikainen)		
Hankkeessa selvennetään LULUCF-asetuksen taustoja, määrittämisvaihtoehtoja ja syitä maiden menetelmien välisiin eroavaisuuksiin.	Ilmastopaneelin raportti "LULUCF-asetus ja metsien vertailutaso"	Käynnissä
Kansallisten ilmastopaneelien kansainvälinen kartoitus (Markku Ollikainen)		
Hankkeessa tuotetaan tarkka kuva muiden kansallisten ilmastopaneelien toimintatavoista, taustoista ja mandaateista, jotta ne voidaan ottaa huomioon suomalaisen Ilmastopaneelin seuraavan kauden suunnittelussa.	Overview of national Climate Change Advisory Councils (3/2019)	2019

Osallistaminen ilmastopolitiikassa (Marja Järvelä, Timo Lanki, Ilkka Ratinen)		
Hankkeessa selvennettiin, mitä osallistamisella tarkoitetaan ilmastopolitiikassa. Selvitys seurasi osallistamisen aloitteita ja ilmastotoimia erityisesti julkisesti asetettujen tavoitteiden näkökulmasta. Lisäksi arvioitiin ilmastotoimien vaikutuksia kansalaisten terveyteen ja hyvinvointiin.	Osallistaminen ilmastopolitiikassa (1/2018) Policy brief (1/2019): Osallistamisen merkitys ilmastopolitiikassa kolme työpajaa taustaraportteina tehtiin kaksi pro gradu -työtä	2019
Analyysi metsien kehitystä kuvaavien mallien ennusteiden yhtäläisyyksistä ja eroista (Markku Kanninen, Markku Ollikainen, Jyri Seppälä)		
Hankkeessa on pyritään ymmärtämään miten Suomen metsien käytön hiilitasetta kuvaavien mallien ennusteet eroavat toisistaan, ja mitkä tekijät malleissa selittävät eroja. Selvityksessä tarkasteltiin kuuden eri metsien hiilitaseen kehitystä kuvaavan mallin ennusteita kolmella eri hakkuuske-naariolla.	Skenaarioanalyysi metsien kehitystä kuvaavien mallien ennusteiden yhtäläisyyksistä ja eroista (2/2019) mediatilaisuus esitysmateriaaleineen	2019
Ilmastonmuutos ja metsätuhot (Antti Asikainen)		
Hankkeessa selvitettiin metsille ilmastonmuutoksesta aiheutuvien metsätuhojen todennäköisyyttä ja suuruusluokkaa. Hankkeessa tehtiin yhteenveto Suomessa, muualla Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa olemassa olevalla tiedolla metsätuhojen esiintymisen laajuudesta ja niiden leviämiseen vaikuttavista ilmastotekijöistä.	Ilmastonmuutos ja metsätuhot – analyysi ilmaston lämpenemisen seurauksista Suomessa (1/2019), monitieteinen asiantuntijatyöpaja	2019
Sähköautoistumisen ajurit (Maria Kopsakangas-Salonen, Heikki Liimatainen, Marita Laukkanen)		
Hankkeessa tuotettiin tietoa ja herätettiin keskustelua sähköautoistumiseen liittyvistä verotuskaisuisista, tuista ja informaatio-ohjauksesta, teknisistä valmiuksista ja (lataus)infrastruktuurista sekä sähköautoistumisen tarjoamasta jousto- ja varastointipotentiaalista sähkömarkkinoilla.	Sähköautoilun sähkömarkkina-ajurit ja hajautettu varastointi (1/2018) Policy brief (2018) Sähköautoilun edistäminen vaatii latausmahdollisuuksien kehittämistä Policy brief (2018) Sähköautoilun edistämisen ohjauskeinot	2018
Metsäbiomassan käyttö ilmastonmuutoksen hillinnässä (Jyri Seppälä)		
Hankkeessa selvennettiin avoimia asiakysymyksiä, jotka liittyvät metsien käytön ilmastovaikutuksiin ja kustannustehokkuuteen ilmastonmuutoksen hillintätyössä. Konsensus- ja ristiriita-alueet tunnistettiin perusteluineen. Työn erityisenä tavoitteena oli konkretisoida EU:n tulossa olevan maankäyttösektorin pelisäännösten vaikutukset metsien käytön mahdollisuuksiin Suomessa.	Tutkijatyöryhmän koonti avoimista kysymyksistä ja syventävään jatkotarkasteluun perustuva kokonaiskuva Suomen metsien käytön mahdollisuuksista ja uhkakuvista ilmastonmuutoksen hillintätyössä.	2017
Liikenteen päästötavoitteiden saavuttaminen 2030 – politiikkatoimenpiteiden tarkastelua (Heikki Liimatainen)		
Selvityksessä arvioitiin energia- ja ilmastostrategiassa mainittujen liikenteen hiilidioksidipäästöjen vähennystoimenpiteiden odotettavissa olevia päästövähennysvaikutuksia sekä tuotettiin tietoa tarvittavien politiikkatoimenpiteiden päästövähennyspotentiaalista ja kustannustehokkuudesta.	Liikenteen päästötavoitteiden saavuttaminen 2030 – politiikkatoimenpiteiden tarkastelua (2/2017)	2017

Tutkijoiden pääviestit metsien käytön ilmastovaikutuksista (Jyri Seppälä, Antti Asikainen, Markku Kanninen, Ilkka Ratinen)		
Hankkeen ensisijaisena selvityskohteena oli metsien käytön ilmastovaikutukset, sillä päättäjät kokevat, että tutkimuksen viestit niihin liittyen ovat ristiriitaisia. Tavoitteena oli, että tarkastelu pystyisi aikaisempia selvityksiä konkreettisemmin tuomaan päättäjien tietoisuuteen asiakokonaisuuksia, joista suomalaisella tiedeyhteisöllä vallitsee konsensus.	Tutkijoiden pääviestit metsien käytön ilmastovaikutuksista (1/2017)	2017
Puhtaan teknologian ratkaisut: talous ja ilmasto (Markku Ollikainen, Miimu Airaksinen, Jyri Seppälä)		
Hankkeessa selvennettiin cleantech-käsitettä ja tarkasteltiin cleantechin roolia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä sekä koko kansantalouden ja sen työllisyyden edistämisessä.	Puhtaan teknologian ratkaisut: talous ja ilmasto (4/2016) Taustaraportti: Suomen cleantech: nykyinen laajuus ja kehitysmahdollisuudet tilastojen valossa (3/2016)	2016
Ilmastonmuutoksen riskit, kustannukset ja vastuut (Markku Ollikainen, Miimu Airaksinen)		
Tutkimushankkeessa selvitettiin kuinka ilmastonmuutoksesta johtuvien poikkeuksellisten sääolosuhteiden aiheuttamat hyvinvointiin liittyvät riskit sekä niihin liittyvät vastuut ja kustannukset jakautuvat julkisen sektorin ja yksityisten tahojen välille. Erityisesti arvioitiin tulva- ja satovahinkojen vastuunjakoa.	Ilmastonmuutoksen riskit, kustannukset ja vastuut: tapaustarkastelussa sato- ja tulvavahingot (2/2016)	2016
Energia- ja ilmastostrategian (2013) seuranta (Marja Järvelä)		
Tutkimushankkeessa selvitettiin kansallisen energia- ja ilmastostrategian vaikuttavuutta, vahvuuksia ja ongelmakohtia ja annettiin suosituksia energia- ja ilmastopolitiikan seurannan tehostamiseksi.	Energia- ja ilmastostrategian seuranta – raportoinnin systematiikka ja tiedon käytettävyys (1/2016), ministeriöiden ja eri asiantuntijatahojen edustajien sekä eduskunnan (2011-2015) ympäristö- ja tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtajien haastattelut	2016

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

ISBN:978-952-361-026-2 (PDF)
ISSN: 2490-1024 (PDF)